ADELAIDE GARDNER B.A. / INLEIDENDE STUDIES IN THEOSOFIE

2

ADELAIDE GARDNER, B.A.

INLEIDENDE STUDIES IN THEOSOFIE

UITGEVERIJ
DER THEOSOFISCHE VERENIGING
NED. AFD.

INLEIDENDE STUDIES
IN THEOSOFIE

THEOSOFISCHE BIBLIOTHEEK
NIEUWE SERIE Nr 2

ADELAIDE GARDNER, B.A.

INLEIDENDE STUDIES IN THEOSOFIE

1955
UITGEVERIJ
DER THEOSOFISCHE VERENIGING, NED. AFD.
Amsteldijk 76 / Amsterdam

INHOUDSOPGAVE

		Blz.
	Voorwoord	7
I	Schets der Theosofische leringen	9
II	De samenstelling van de mens	17
III	Groei door middel van vele incarnaties	22
IV	Dood en slaap	28
V	De wet van Karma	34
VI	Het pad van volmaking	42
VII	Psychische ervaring en geestelijke vermogens	48
VIII	Gedachtekracht	58
IX	De Theosofische Vereniging en haar werk	67
	Aanhangsel	78

VOORWOORD

De Nationale Raad van de Theosofische Vereniging in Engeland benoemde in 1946 een Commissie voor studie en training, die o.m. een elementaire cursus voor de bestudering der Theosofie voor nieuwe leden samenstelde, die hun in afzonderlijke lessen werd toegezonden. De studiereeks werd zo gunstig ontvangen, dat ze nu als een boekje wordt uitgegeven.

De leden van de Commissie waren de Alg. Secretaris ex officio, *Mrs. L. Berry, Mr. W. V. Slater, Miss C. G. Trew en Mrs. Adelaide Gardner, welke laatste de lessen verzamelde en ze later voor publicatie omwerkte.*

DORIS GROVES
Alg. Secretaris van de
Theosofische Vereniging
in Engeland

Londen, Juni 1948.

Hoofdstuk I

SCHETS DER THEOSOFISCHE LERINGEN

DE leringen, die thans bekend staan als Theosofie, zijn onder andere namen bekend geweest en hebben vanaf de voorhistorische tijden bestaan. Zij worden soms de ‚mysterie traditie' genoemd, omdat zij de achtergrond vormden voor de instructies, die in vele mysteriescholen van het verleden werden gegeven. Er wordt gezegd, dat zij oorspronkelijk aan voorhistorische rassen werden geopenbaard door bovenmenselijke leraren, en dat zij sindsdien onder de hoede bleven van geoefende bestudeerders, die niet alleen in de traditie geloofden, maar ook in staat waren gedeelten ervan op hun waarheid te toetsen, naarmate zij hun hogere menselijke vermogens ontwikkelden. Zo wordt er aanspraak op gemaakt, dat de deugdelijkheid der traditionele leringen niet slechts op gezaghebbende openbaring in vervlogen tijden berust, maar, evenals in het geval van vele wetenschappelijke verklaringen, op herhaalde proefnemingen en bekrachtigingen door reeksen van geoefende onderzoekers. Mevr. Blavatsky schrijft er aldus over:

> „Deze bewering (dat er leven is op andere planeten dan de aarde) steunt op het opgehoopte getuigenis van talloze reeksen Zieners, die dit feit hebben bevestigd. Hun geestelijke visie, ware verkenningen door, en door middel van stoffelijke en geestelijke zintuigen, die niet belemmerd werden door

de dichte stof, werd systematisch gecontroleerd en door de een met de andere vergeleken en nauwkeurig onderzocht. Wat niet bevestigd werd door eenstemmige en gemeenschappelijke ondervinding werd verworpen, terwijl alleen dàt als vastgestelde waarheid werd opgetekend, wat in verschillende tijdperken, en landstreken, en gedurende een haast eindeloze reeks van onophoudelijke waarnemingen met elkaar in overeenstemming werd bevonden en voortdurend nader bevestigd werd.
De methoden, die onze geleerden en bestudeerders der geesteswetenschappen gebruiken, verschillen niet van die der bestudeerders van de natuurwetenschappen. Maar ons veld van onderzoek bevindt zich op twee andere gebieden, en onze (Theosofische) instrumenten zijn niet door mensenhanden gemaakt, waarom zij misschien des te betrouwbaarder zijn." [1])

De Theosofische traditie geeft een ontzagwekkend plan van stoffelijke en geestelijke ontwikkeling, dat binnen ons zonnestelsel plaats vindt. Zij verklaart 's mensen samengestelde aard en zijn plaats in het heelal en geeft aanwijzingen die, als zij worden opgevolgd, de mens in staat stellen sluimerende geestelijke vermogens te ontplooien en zodoende zijn menselijke taak doeltreffender te vervullen. Hier zal een korte schets worden gegeven, die in de volgende hoofdstukken zal worden aangevuld met meer bijzonderheden. Deze laatste zullen beter begrepen worden,

1) Vgl. De Sleutel tot de Theosofie, blz. 72-73.

wanneer zij in het verband tot het geheel worden gezien; want de leringen zijn niet op zichzelf-staand, maar vormen logisch onderdelen van een algemene theorie, die de aard en het doel van het heelal betreft.

Het heelal wordt beschouwd als een levend en organisch geheel, dat in al zijn onderdelen wordt doordrongen met een bezielend geestelijk Beginsel, dat gewoonlijk het Goddelijk Leven of het Ene Leven wordt genoemd. Elk wezen en elke vorm heeft zijn diepste en gemeenschappelijke grondslag in deze éne geestelijke Essentie.

In openbaring, als de Eerste Oorzaak, polariseert dit Leven of deze Essentie. Het gevolg is een tweevoudigheid, die al de ‚paren van tegenstelling', die in het heelal overvloedig voorkomen: aantrekking en terugstoting, geest en stof, goed en kwaad, licht en schaduw, geluid en stilte, mannelijk en vrouwelijk, enz. doet ontstaan. Waar zij ook gevonden worden, zijn deze paren aanzichten van het Ene, dat in openbaring tweevoudig is. Ook is er onvermijdelijk een derde, in evenwicht brengende factor, het veld van wisselwerking tussen de tegenstellingen. Door middel van deze derde factor wordt de schijnbare disharmonie van de tegenstellingen voortdurend opgelost. Deze drie aanzichten van het Ene kunnen overal in de natuur worden gevonden en op alle trappen, en zij worden erkend als de Drieeenheden van vele geloofsvormen.

Na de polarisatie wordt het Ene de velen, en het geeft direct geboorte aan scharen van goddelijke Intelligenties, die bekend staan als Engelenorden, Hiërarchieën, Deva's. Deze verheven Wezens vol-

brengen de wil van het Ene automatisch, vanzelfsprekend, en door hun vreugdevolle medewerking worden de werelden en al de natuurrijken gevormd.

Er zijn stoftoestanden, die van de fysieke verschillen en van een ijlere aard zijn dan de wereld onzer stoffelijke zintuigen. Zover als de menselijke geest kan doordringen, schijnt stof van de een of andere soort te bestaan, ofschoon ze zo fijn is in haar ijlere toestanden, dat ze niet alleen weerklank geeft op gevoelens en gedachten, maar ook op wilsuitingen en de zuiverste toestanden van bestaan. Hoe ijl ook, is zij toch stof. Het eerste werk van de Intelligenties, Hiërarchieën en Deva's is om de substantie van alle graden van ondervinding tot aanzijn te brengen. Daarna groeien de eerste rijken der stoffelijke natuur — delfstoffen, planten en dieren — onder de hoede van deze zelfde ongeziene helpers, die hun bestaan in de ijlere werelden op alle trappen voortzetten en vorm na vorm opbouwen, waardoor het Leven zich in al zijn verscheidenheid kan tonen.

De wijze van groei, die het gevolg is van de wisselwerking tussen het Leven en zijn menigvuldige vormen, is zowel progressief als cyclisch. Het Leven maakt van steeds vastere vormen gebruik, totdat de stoffelijke wereld tot aanzijn is gekomen. Daarna uit het Leven zich telkens weer in stoffelijke vormen, die door dit gebruik gevoeliger worden gemaakt. Zo worden, met de hulp van de Intelligenties, Hiërarchieën en Deva's, door herhaalde ondervindingen vormen opgebouwd, die beter reageren, totdat ten slotte door verfijning de lichamen het mogelijk maken,

dat de ijle geestelijke Essentie bewustzijn behoudt zelfs wanneer zij zich uitdrukt door een vaste stoffelijke vorm.

In het dierenrijk wordt het mechanisme van de zintuigelijke waarneming ontwikkeld, en vervolgens wordt niet meer dan een kiem van bewust denken op verstandelijk niveau met de hersenen van het dier in verbinding gebracht. Daarna kan zijn denkvermogen op verstandelijk niveau beginnen te groeien, want zijn brein wordt de noodzakelijke schakel tussen de mentale wereld en de stoffelijke zintuiglijke waarneming. Wanneer de verstandelijke schakel krachtiger wordt en beter reageert, kan de goddelijke aard zich nog volledíger in een stoffelijke vorm uitdrukken. Op een gunstig ogenblik flitst een straal van scheppende Intelligentie, vanaf het hoogste peil van het Leven zelf, in de ontvankelijke structuur van het denkvermogen van het dier. Dan wordt op het mentale niveau een menselijk *individu* gevormd, dat daarna in staat is tot zelfbewustzijn en zelfstandigheid. Een mens is daarom een geestelijk wezen, in wie de hoogste geest met de materiele wereld verbonden is. Al moge de gewone man of vrouw zich gewoonlijk daarvan niet bewust zijn, ligt het middelpunt van individueel bewustzijn in de geestelijke wereld, boven het bereik van de gewone gedachte. De straal of de vonk van het Goddelijk Leven, die elk geïndividualiseerd geestelijk middelpunt in stand houdt, begiftigt ieder mens op gelijke wijze met sluimerende vermogens — de macht om te kiezen, de gave van het inzicht en een rechtstreeks, ofschoon diep verborgen, verband met het Goddelijk Leven zelf.

Derhalve bestaat de mensheid uit een orde van

wezens, die van de lagere natuurrijken onderscheiden is, want de mens is in staat tot bewust denken en initiatief. Gedurende een langdurige periode in zijn verdere ontwikkeling volgt het menselijke individu de werkwijze, die door het nog niet geïndividualiseerde Leven wordt toegepast — herhaalde incarnatie in een stoffelijke vorm om een zich voortdurend uitbreidende ervaring op te doen. De taak, die voor hem ligt, bestaat in de overbrenging naar het stoffelijke brein van een zekere mate van geestelijk zelfbewustzijn, zodat de mens dat kan uitdrukken, terwijl hij een volledig ontwikkeld stoffelijk lichaam gebruikt. Om dit tot stand te brengen, moeten de mogelijkheden van het lichaam eerst opgewekt, en dan verfijnd worden, opdat het schitterende licht van geestelijke macht en visie er veilig doorheen kan stralen.

De menselijke gemeenschap, onze gevarieerde en wijdverspreide mensheid, drukt het Leven in vollere mate uit dan één van de lagere natuurrijken, maar zij brengt haar grote mogelijkheden slechts langzaam te voorschijn. Elke individuele mens moet vele malen reïncarneren. Hij ontmoet oude vrienden en vijanden en staat tegenover de gevolgen van vroegere wijsheid en fouten, onder de werking van de wet van gelijke actie en reactie. Wanneer zij op het menselijk leven wordt toegepast, wordt zij de wet der rechtvaardigheid, de wet van karma genoemd. Vroeg of laat brengt de uitwerking van deze wet aan een ieder, door natuurlijke reactie, nauwkeurig het resultaat van zijn gedachten, gevoelens en handelingen. Naarmate de mens individueel intelligenter en gevoeliger wordt, leert hij de werking van deze en andere wetten te verstaan, en groter zelfbedwang te ontwikkelen, ten einde met de natuur samen te werken. Ten slotte zal iedereen ‚de natuur bedwingen door gehoorzaamheid' aan haar onveranderlijke wet. Eerst dàn kan men de werking van de goddelijke wet op alle hoogten begrijpen en een vrijwillig medewerker van het Ene Leven worden, waarvan elkeen deel uitmaakt. De mens kan dan de zaligheid en volmaaktheid van dat Leven kennen. Als hij dat bereikt, wordt hij een bovenmenselijk wezen en treedt een hogere natuurlijke orde van bovenmenselijke kwaliteiten binnen.

Er bestaan volmaakte mensen, die dit doel werkelijk hebben bereikt. Sommigen hunner hebben verkozen bij de mensheid te blijven als haar leraren, terwijl anderen zich bij de hogere orden van onzichtbare werkers hebben aangesloten.

Zij ‚die de theosofische leer grondig hebben bestudeerd, verklaren dat het plan van ontwikkeling, dat daarin is geschetst, in geen enkel opzicht in tegenspraak is met diepgaande wetenschappelijke kennis, maar dat zij daarentegen punten opheldert, die nog duister zijn voor de geleerden en tot dusver nog niet bij het gewone wetenschappelijk onderzoek doorgrond zijn.

Er zijn methoden van oefening voor hen, die verlangend zijn de geldigheid der leringen te toetsen, waardoor zij zich kunnen bekwamen om zulks te doen, vooropgesteld, dat zij er ook naar verlangen de ontwikkeling van hun medemensen te bevorderen. De training maakt het mogelijk een kortere weg, die de lange slingerweg van de menselijke evolutie doorkruist, te betreden; deze wordt genoemd de nauwe weg, en ook het pad

van heiligheid. Er gaat mee gepaard het opzettelijk onder tucht brengen van lichamen, aandoeningen en denkvermogen, zodat deze in vollere mate het leven van de geest kunnen weerspiegelen en aldus de wil van het Ene op aarde kunnen volbrengen, zoals het in de ongeziene werelden door de verborgen Intelligenties wordt gedaan.

Onderricht betreffende het pad van zelfstandige oefening kunnen in vele godsdiensten en onder vele vormen worden gevonden. In het Oosten wordt het raja yoga, de koninklijke oefenschool genoemd. Theosofie brengt haar bestudeerders er toe deze weg als een uiting van 's mensen geestelijke broederschap te volgen. Het is een pad met zeer werkelijke gevaren, maar zij, die het betreden, zijn goed beschermd, indien zij alles, wat zij leren, ten dienste van hun medemensen stellen.

Lectuur voor verdere studie:

C. W. Leadbeater, Leerboek der Theosofie
A. Besant, De oude Wijsheid.
C. Jinarâjadâsa, Grondbeginselen der Theosofie
H. P. Blavatsky, Sleutel tot de Theosofie

Hoofdstuk II

DE SAMENSTELLING VAN DE MENS

OFSCHOON de theorie der reïncarnatie een bevredigende verklaring geeft van vele menselijke problemen, is ze, alles bijeengenomen, toch niet eenvoudig. Als een achtergrond is enig begrip van 's mensen aard en samenstelling nodig.

In de lange loop der ontwikkeling krijgt de stoffelijke vorm de trap van volmaking, zoals bij de hogere diersoorten. Deze hebben een ingewikkeld samenstel van stoffelijke organen, die hoogst gevoelig worden tijdens de dierlijke fase van het bestaan, en zeer nauw verbonden zijn met de automatische gevoelsreacties van vrees, sexuele prikkels, zorg voor de jongen, enz. De hogere diersoorten hebben ook een hersen-ruggemerg zenuwstelsel, waakzame zintuigen en het eenvoudige dierlijke verstand; deze maken duidelijke zintuiglijke gewaarwordingen en rudimentair denken mogelijk, zoals zij tot uitdrukking komen in daden van zelfbehoud, bescherming van de jongen, besluipen van de prooi, en dergelijke. Dit organisme van het dier wordt zeer zorgvuldig door de Deva's en ongeziene werkers opgebouwd, niet alleen op het stoffelijk gebied, maar ook in de werelden van mentale stof en stof, die bij de emoties behoort, waarmede het zo nauw verbonden is. De onzichtbare werkers zijn belast met een dergelijke automatische en onbewuste groei — dat wil zeggen met alle groei, die in het minerale-, planten- en dierenrijk plaats vindt. Bijna

alle dierlijke ondervinding vindt plaats in de vorm van instincten, niet door rede of wilskracht; de processen vinden voortgang, zonder keuswerking of denken, in een onvermijdelijke volgorde.

Deze toerusting van het dier wordt later 's mensen erfenis. Zij is drievoudig, ofschoon de derde factor zeker embryonaal is. Er is het *stoffelijk lichaam* met zijn levensfluïdum en alles, wat de gezondheid bevordert of, bij verstoring, ziekte teweegbrengt. Dan is er de reeks van ervaringen, die bekend staat als *begeerte en aandoening*, met de aangepaste zenuw-, levens- en aandoeningsmechaniek. Deze is vrij eenvoudig bij het dier, maar bij de mens gewoonlijk vermengd met vele gedachtenbeelden. Het dier vormt met moeite een gedachte; door oefening kan het er toe komen een bevel met een handeling in verband te brengen. Een normaal mens kan dit zeer snel volbrengen. Dit is 's mensen derde trap van bewustzijn, en daarom van bewuste ondervinding, waarbij voorwerpen en denkbeelden bewust kunnen worden waargenomen en met elkander in verbinding kunnen worden gebracht. De mens kan, voor zichzelf en in zijn eigen denken, beelden van de wereld vormen zoals ze hem toeschijnt te zijn.

De mens wordt ‚geboren', wanneer een straal van het Goddelijk Leven in het daartoe voorbereide denkvermogen van het dier (natuurlijk op het mentale niveau) flitst; het dier is dan tot zijn hoogste mogelijkheid opgevoerd door de een of andere geweldige ondervinding. Het huwelijk van de Goddelijke Vonk met het denkvermogen van het dier, dat een goed gevestigd verband heeft met het stoffelijke brein en de zintuigen, maakt zelfbewustzijn mogelijk. Verder begiftigt het de nieuw gevormde ziel des mensen met sluimerende scheppende vermogens, en ook maakt het hem zelfstandig. Maar de aldus gevormde ziel ervaart in zichzelf een ‚andere wet in zijn leden', waarvan Paulus en andere grote geestelijke leraren vóór en na hem hebben gesproken. De menselijke geest, met haar potentiële gaven van een goddelijke orde, is aan de gehele dierlijke erfenis geschakeld, en dit brengt natuurlijk strijd. Het is de taak van de mens om de lichamen, die de mens van de lagere rijken erft en nog steeds gebruikt, al zijn zij ook sterk veranderd door het gebruik dat onze mensheid ervan gemaakt heeft, onder de heerschappij van de geest te brengen. [1])

De onderwerping van de dierlijke instincten en aard aan de geest, die de menselijke vorm gebruikt, is een langdurige taak. Het werk der Engelenscharen is goed verricht, en de lichamen met zorg bewerkt en belangwekkend. Een lange tijd achtereen gaat de mens op in het genot, dat er mee verbonden is, en leert menige nuttige les door de nauwe vereenzelviging van zijn zuiver menselijk bewustzijn met sensaties, gevoelens en gedachten. Na verloop van tijd krijgt hij hiervan genoeg en streeft er naar de verborgen vermogens van de geest te ontsluieren.

[1]) De hier gegeven verklaringen moeten slechts als een ruwe schets worden beschouwd, en zullen na diepere studie moeten gewijzigd worden. Het plan van evolutie is niet een pasklaar gemaakte zaak, maar omvat vele variaties en vele in elkaar grijpende omstandigheden. Bijvoorbeeld zijn de vormen, die de zoogdieren op onze aarde gebruikten die, welke door de eerste mensheid op onze bol werden verworpen, en toen gretig in beslag werden genomen door het opwellende leven van het volgende lagere natuurrijk (De Geheime Leer door H. P. Blavatsky, 3e editie, Deel II, bldz. 222). Toch is de verklaring in de tekst juist, in verband met het werkelijke proces van individualisatie, het ogenblik van verandering van het dierlijke in het menselijke bewustzijn.

Evenals de dierlijke aard drievoudig is — lichaam, gevoelens en gedachten —, zijn de vermogens van de geest ook drievoudig. Het vermogen tot abstract en creatief denken, het vermogen, dat een ideaal kan aanschouwen en zijn beeld in de stoffelijke wereld kan voortbrengen, sluimert in elke mens. Ook heeft de geest de gave zich bewust te worden van de eenheid van het Leven en dit uit te drukken in mededogen voor alle wezens, die waargenomen worden als delen van het Ene Leven, dat aller gemeenschappelijke Bron is. Ten slotte bezit de geest wilskracht, een machtige gave. De wil stelt de mens in staat moeilijke dingen te verrichten, welker voltooiing zijn ervaring verrijken, omdat hij de werking van zijn geestelijke aard moet te voorschijn roepen om ze tot een goed einde te brengen.

's Mensen aard is die van een drievoudige geest, drievoudig verbonden met de bouwstof om te denken, voelen en handelen, in lichamen die bestemd zijn om gehoor te geven aan het bevel van de geest, maar voor dit doel oefening nodig hebben door de persoon, die ze gebruikt.

In vele theosofische boeken worden bepaalde termen gebezigd, die van grote waarde zijn voor een ernstig bestudeerder van deze leringen. Zo zijn er b.v. woorden in het Sanskriet, waarvoor geen nauwkeurige equivalent in het Nederlands bestaat [1]). Deze woorden hebben duidelijke en bepaalde betekenissen. Zij brengen nauwkeurige begrippen aan de lezer of hoorder, zodra zij geleerd zijn en hun toepassingen begrepen worden. Dit maakt het theosofen over de gehele wereld

[1]) In de oorspronkelijke tekst staat ‚Engels', in plaats van ‚Nederlands'. Vert.

mogelijk elkaar direct te begrijpen, wanneer over deze onderwerpen gesproken wordt. Zo staat b.v. de goddelijke vonk, of de geest in de mens, bekend als de monade of het jiva; het drievoudige hoger zelf van wil, wijsheid-mededogen en inzicht als atma-buddhi-manas; soms wordt dit ook het ego genoemd, en soms wordt gesproken van de ziel. En het drievoud van objectief denken, gevoelen en het stoffelijke lichaam wordt de persoonlijkheid genoemd.

Elke richting heeft haar eigen terminologie van deze aard, want elk dezer gebruikt bepaalde woorden om bepaalde leringen aan te duiden. Onder theosofische bestudeerders bestaat echter geen dogma, geen strak richtsnoer, dat aangeeft welke verklaring ‚juist' of ‚verkeerd' is. Soms lijkt het of er een tegenspraak in het gebruik der termen is, en tegengestelde verklaringen zijn, naar het schijnt, door zeer wijze mensen gegeven. Het is van de aanvang af raadzaam om er aan gewend te raken, dat men zulke verschillen in het gebruik van woorden opmerkt. Als men het probleem heeft vastgesteld, kan men dàtgene aanvaarden, uit welke bron ook, wat nuttig is, en duistere passages of dingen, die ‚ons niet liggen', laten rusten, tot men het later met helderder begrip kan uitzoeken.

Lectuur voor verdere studie (vgl. de opgaaf onder hfst. I):

Leerboek der Theosofie, hoofdstuk V
De oude Wijsheid, hoofdstuk I
Grondbeginselen der Theosofie, hoofdstuk VI
C. W. Leadbeater, De mens, zichtbaar en onzichtbaar
A. Besant, De mens en zijn lichamen

Hoofdstuk III

GROEI DOOR MIDDEL VAN INCARNATIES

DE werkelijke mens is een geestelijk wezen met sluimerende geestelijke vermogens, dat herhaaldelijk in menselijke vorm op aarde incarneert, ten einde die vermogens in het volle waakbewustzijn op het stoffelijke niveau van ervaring te ontplooien. Gedurende de langdurige tijdperken, die voor dit proces nodig zijn, worden vele lichamen genomen en weer verlaten. De tijden tussen de incarnaties worden gebruikt om de opgedane ondervindingen in het stoffelijk lichaam te verwerken.

Wanneer de tijd komt om een nieuw stoffelijk lichaam te nemen, keert zich de aandacht van de geestelijke mens naar buiten. Zijn hernieuwde aandacht voor de werelden van het gewone menselijke leven brengt zijn individuele tonen, het accoord van zijn persoonlijk leven, tot trilling. Dit accoord trekt op zijn beurt verwante stof — mentaal, emotioneel en stoffelijk — tot zich, stof die geschikt is om de vermogens en gewoonten, welke in het verleden zijn ontwikkeld, uit te drukken. Een vorm van mentale stof neemt gestalte aan; verwante gevoelsstromingen vloeien er doorheen. Het stoffelijke lichaam wordt in werkelijkheid opgebouwd door helpers uit het Engelenrijk, of Deva's, die door middel van de ouders werken; maar het ego van het kind is vóór de geboorte aanwezig en trekt geschikt materiaal tot zich door zijn tegenwoordigheid en

belangstelling. Van dit trio — kind, ouders en Deva's — zijn het de onzichtbare werkers, die het materiaal uit de ouders en de omgeving kiezen, dat nodig is om de aard van het menselijke wezen, dat op het punt staat geboren te worden, tot uitdrukking te brengen; materiaal, dat hem ook de les zal leren, die hij het meest behoeft. Door zulks te doen werken zij onder de wet van karma, waarbij hun alleen geoorloofd is die mogelijkheden of factoren te bezigen, welke dat bepaalde wezen in zijn vorige levens tot zich getrokken heeft. Het nieuwe lichaam wordt belemmerd door het gemis aan bepaalde hoedanigheden, of begiftigd met andere, in overeenstemming met zijn vorig gedrag en zijn mogelijkheden op dit ogenblik. Het is overbekend, dat kinderen van dezelfde ouders merkwaardige verschillen tonen. Verschillen in verstandelijk vermogen bij leden van hetzelfde ras, en in het bijzonder bij dezelfde familie, evenals het bezit van sterk uiteenlopende artistieke of sociale gaven, kunnen worden begrepen door de studie van de innerlijke wetten, die de menselijke ontwikkeling leiden.

Het ego of ‚ik' herhaalt in het kort zijn verleden, wanneer het stoffelijk lichaam groeit. Naarmate de innerlijke lichamen van de gevoelens en de gedachten langzaam tot rijpheid komen, neemt het ‚ik' ze in opeenvolging onder zijn hoede. Zeven, veertien en een en twintig zijn de gemiddelde leeftijden, waarop de stoffelijke, emotionele en mentale gewaden voldoende ontwikkeld zijn, dat het ‚ik' ze kan gaan gebruiken. Maar kinderen verschillen in feite zeer sterk in de mate, waarin zij ‚volwassen' worden en in staat zijn zichzelf behoorlijk ter hand te nemen.

Sommige volwassenen zijn verstandelijk onvolwaardig, zijn eigenlijk kinderen. Zij zijn niet vaak genoeg geïncarneerd om in staat te zijn al hun voertuigen met bekwaamheid te gebruiken. Daarom blijven zij jongere leden der menselijke familie en men behoort hun niet te grote verantwoordelijkheid toe te vertrouwen.

Karma, de wet van gelijke actie en reactie, is evenzeer van toepassing in de menselijke ervaring als in de stoffelijke wetenschap. Wanneer de mens tot de aarde terugkeert, komen de gevolgen van het verleden, de reacties van vroegere levens, op zijn pad onder de werking van deze wet. De wet is werkzaam op alle ervaringsgebieden: denkgewoonten vormen het karakter, begeerten scheppen gelegenheden tot bevrediging, handelingen veranderen de omgeving. Elk leven brengt zijn speciale gelegenheden, en naarmate deze worden aangegrepen of verwaarloosd, drukt de geestelijke mens meer of minder zijn ware Zelf uit (zie hoofdstuk V).

Bij de dood valt het stoffelijke lichaam af en de aandacht van de ziel is een tijdlang in de emotionele, en daarna in de mentale wereld geconcentreerd. Gedurende die tijd verwerkt zij geleidelijk de ervaringen van het pas geëindigde leven, totdat haar persoonlijke vermogens wederom worden bewaard in een toestand, die overeenkomt met die van een zaadje in de wintertijd, wanneer het gehele plantenleven sluimert in dat kleine deeltje (zie hoofdstuk IV).

De mens rust dan voor een wijle en is wederom het ware zelf, een geestelijk wezen. Daarna begint een volgende incarnatie, om weer meer te leren betreffende de natuurwetten en het gebruik van menselijke en geestelijke vermogens. In enkele

Oosterse geschriften wordt gezegd, dat de ziel incarneert, om haar onwetendheid te verdrijven".

In onze wereld bevinden zich mensen van alle graden van ontwikkeling, zoals opvoeders en psychologen hebben aangetoond. De theorie der reincarnatie verklaart zulks, terwijl zij de nadruk legt op het belang dat een ieder de beste gelegenheden krijgt, die voor zijn ontwikkeling mogelijk zijn. Primitieve volken hebben behoefte aan omstandigheden, die de zintuigen in actie houden en het vermogen tot ingespannen werken, een goed oordeel en een gevoel van verantwoordelijkheid jegens anderen doen ontwaken. Het landleven zal daarom voor hen normaal zijn, evenals voor alle anderen, in wie de meer ingewikkelde denkprocessen nog niet opgewekt zijn. Zulke mensen staan nog dicht bij het dierlijke bewustzijn, met een sterk en aangeboren instinct aangaande de natuurverschijnselen. Meer dan de halve bevolking op aarde is nog in dit stadium van ontwikkeling, ofschoon de verhoudingen in verschillende landen variëren, en ook tussen het Oosten en het Westen. Na vele incarnaties van dit soort ontwikkelt zich het vermogen om te redeneren, in tegenstelling tot het instinctmatige denken, in vollere mate, en dit behoeft dan een prikkel van andere geaardheid. Alle eerlijke vormen van industrie, zaken en handel geven passende gelegenheden voor snelle groei in dit stadium — een stadium, dat in het Westen zeer veel voorkomt in dit tijdvak van de geschiedenis der wereld. Het objectieve denken, dat zich met concrete zaken bezighoudt, wordt door dat beschavingstype bevorderd, maar er is veel kans op een te materialistische waardering, tenzij er geïnspireerde geestelijke leiding is.

Na de groei van het objectieve denken in de mens en in het ras, ontplooien zich hogere vermogens van de geest, en het mentale voertuig zelf komt onder de macht van de geestelijke mens. Mannen en vrouwen, wier hoogste verstandelijke eigenschappen zijn opgewekt, zijn in staat om abstracte beginselen te begrijpen, ook persoonlijke zaken tot op zekere hoogte onpersoonlijk te waarderen, en iets te begrijpen van de algemene strekking, die ten grondslag ligt aan nationale-, godsdienstige- en rasverschillen. Het is duidelijk, dat dit de mensen zijn, die het beste voorbereid zijn om te leiden, om de rechtswetenschappen, geneeskunde en andere beroepen uit te oefenen. Hun vermogen om ruimer te denken dan alleen vanuit een persoonlijk standpunt, maakt hen tot ideale staatsdienaren.

Aangezien in ieder mens de neiging bestaat datgene, wat tevoren gebeurd is, in het kort te herhalen, komen het vermogen tot abstract denken en de zuiverder vormen van redeneren gewoonlijk pas in de latere levensjaren tot uiting. In minder gevorderde personen verschijnen zij in 't geheel niet. Een leidende minderheid van ons menselijk ras heeft nu de hogere mentale vermogens ontplooid, zodat er enige hoop bestaat een minder chaotische wereld te verkrijgen.

In het laatste stadium van groei, na talrijke levens als mens, beheerst de geest de gehele persoonlijkheid. Dan wordt hij een bovenmenselijk wezen en verlaat de mensheid, omdat hij haar lessen geleerd heeft. De vervolmaking van het menselijk bewustzijn is de reden voor herhaalde wedergeboorte op aarde. De grote Leraren der mensheid, zoals Gautama de Boeddha, Sri Krishna en Jezus Christus waren en zijn zulke volmaakt

geworden menselijke wezens, in waarheid onze Oudere Broeders. Hun levenswijze en de vermogens, waarvan Zij gebruik maken, gaan ons tegenwoordig begrip te boven, ofschoon wij de weg kunnen bestuderen, die Zij volgden, het pad van heiligheid, dat tot vervolmaking van de menselijke aard voert.

Lectuur voor verdere studie (vgl. de opgaaf onder hfst. I):

H. J. van Ginkel, Leeft men meer dan eenmaal op aarde?
Leerboek der Theosofie, Hoofdstukken IV en VII
De oude Wijsheid, Hoofdstukken VII, VIII en IX
Grondbeginselen der Theosofie, Hoofdstukken I, II, III en IV

Hoofdstuk IV

DOOD EN SLAAP

IN de kringloop van menselijke incarnaties is de lange periode tussen de stoffelijke levens een essentieel element, want er zijn belangrijke processen van verandering en assimilatie gaande tussen de incarnaties. Alle grote godsdiensten geven enige lering aangaande het leven na de dood, alhoewel zij dikwijls vaag en soms verward of misleidend zijn.

Wanneer de ziel bij de aanvang van elke periode van incarnatie wederom haar aandacht tot de aarde richt, wordt eerst stof voor de mentale vorm verzameld, het gevoelsleven wordt er daarna in geweven, en ten slotte ontwikkelt het stoffelijk embryo, dat na de geboorte langzamerhand door de menselijke geest ter hand wordt genomen. Bij de dood vindt het omgekeerde plaats: het stoffelijk voertuig wordt allereerst verlaten, later gaat het gevoelsleven teniet, daarna 't leven in de mentale sfeer, waarna de menselijke geest aan het einde van elke cyclus tot zijn zuivere toestand als geestelijk wezen terugkeert. Gedurende dit opeenvolgend afleggen der persoonlijke gewaden wordt de ondervinding, opgegaard door het bezit van elk dezer in het pas afgelopen leven, geleidelijk verwerkt en ingevoegd in de totale ervaring van het Zelf.

Onmiddellijk na de dood van het stoffelijk lichaam is gewoonlijk een tijd van bewusteloosheid, die langer of korter kan duren naargelang

van het karakter, de ondervinding en de wijze, waarop de dood intreedt. Om de verandering te begrijpen, die tijdens deze pauze plaats vindt, is het noodzakelijk het verband van het menselijke bewustzijn tot het stoffelijke lichaam gedurende het waakleven te onderzoeken.

Het gehele leven door verschaft het stoffelijke lichaam aan de geestelijke mens een brandpunt, waarvan de andere persoonlijke gewaden afhankelijk zijn voor hun sterkste belevenissen. Bij jongere zielen, die geen helder begrip hebben, veroorzaakt dit verband hun gevoel van afgescheidenheid en van samenhang. Het sympathisch zenuwstelsel is in hoofdzaak de schakel tussen het gevoelsleven en het stoffelijk lichaam; de hersenen en het centrale zenuwstelsel vormen de band met het denkvermogen. Ook wanneer de mens slaapt, en zijn bewustzijn werkt niet langer door middel van de hersencellen, dan blijft altijd een levende schakel tussen de ziel en de stoffelijke vorm bestaan, die de ziel een goede stoffelijke verankering verschaft in de slaaptoestand. Dit is nodig om de mens in staat te stellen in de stoffelijke wereld weer wakker te worden met de volledige herinnering aan zijn voorafgaande ondervinding in dat lichaam, toen hij wakker was. Wanneer die levende schakel wordt verbroken, sterft het stoffelijk lichaam.

Slaap en dood komen overeen en zijn toch verschillend. Wanneer wij in slaap vallen, sluipen we als 't ware weg uit het stoffelijk gewaad en leven in dat van de ziel (kama-manas), in een wereld van levendige vormen en verwarde gedachten en gevoelens, zoals droomanalyses doen zien. De wetenschappelijke bestudering van dromen heeft aangetoond, dat mensen zich vaag

bewust blijven, wanneer zij slapen. Helderziende onderzoekers verklaren, dat slapende mensen gewoonlijk dichtbij het stoffelijke lichaam blijven. Het is heel goed mogelijk voor iemand, die slaapt, om het gewaad van aandoeningen en verstand (kama-manasisch) op vrijwel dezelfde wijze te bruiken als het stoffelijk lichaam in de waaktoestand, maar het is niet waarschijnlijk, dat hij er even bedreven mee omgaat. Hij is het helemaal niet gewend zich met gedachten en gevoelens op een objectieve wijze in te laten; daarom zijn zijn dromen verward en vaag, en wanneer hij schrikt, snelt hij terug langs de levende schakel en maakt het stoffelijk brein met een schok wakker.

Bij de dood van het stoffelijk lichaam wordt de levende schakel verbroken. Daarna, in de pauze na de dood, doen de krachten van de ijlere werelden — die de meeste mensen tot dusver nog niet kunnen beheersen — zich gelden. De stof van de voertuigen van het gevoel en het verstand heeft de neiging zich te herschikken naar haar eigen aard, n.l. in lagen, met de dichtste stof, die de meeste weerstand biedt, aan de buitenzijde. De ziel is niet anders dan tijdens het aardleven, maar wanneer de herschikking van de stof der persoonlijke lichamen na de dood heeft plaats gehad, is haar aandacht strikt begrensd; de betrokken persoon kan vanaf dat ogenblik alleen ervaring opdoen door contacten met de buitenste laag. Dit komt omdat hij het zuiver richten van zijn aandacht door middel van het bezit van de stoffelijke zintuigen en de hersenen heeft verloren, en nog niet het volledig beheer heeft gekregen over zijn gevoelens en gedachten, waarmede hij nu direct te maken heeft in de toestand na de dood.

Wanneer men zich alleen bewust is door middel van één laag van het gevoels lichaam, is de ondervinding daartoe begrensd, maar de scherpte van het gevoel neemt toe. Het gevolg kan somtijds pijnlijk zijn. Grove begeerten, waaraan men gedurende het aardse leven de vrije loop heeft gelaten, veroorzaken een hevig verlangen naar verdere bevrediging, maar nu ontbreken de mens de stoffelijke middelen om aan deze lust te voldoen. Hij kan onmiddellijk levendige voorstellingen van zijn genoegens maken uit de direct reagerende stof der innerlijke werelden, maar daaraan ontbreekt de eigenschap, die aan de stoffelijke vorm verbonden was, welke zijn lust bevredigde. Uit zulke ondervindingen komen de verhalen van de hellen, van de schalen met voedsel, dat lekker lijkt, maar smakeloos is, van beelden die verdwijnen, wanneer ze worden aangeraakt, enz., die in alle beschrijvingen van het hiernamaals voorkomen.

De meeste mensen worden na de dood wakker in een zeer gewone wereld van hun eigen maaksel, die de hun vertrouwde omgeving weergeeft, of de dingen, waarvoor zij erg bang zijn geweest. Ofschoon zulk een omgeving alleen voortkomt uit hun eigen ondervinding, uit hun eigen voorstellingen, gewekt door gedachten of gevoelens, kan zij inderdaad zich zeer echt voordoen. Alle ervaringen van het hiernamaals zijn scheppingen van de mens zelf, die datgene ontmoet, wat hij in zijn eigen wereld van gedachten en aandoeningen heeft opgebouwd — zijn verlangens, vrees, liefde, gedachten omtrent anderen, plannen en hoop. Aldus is hij gelukkig of lijdt hij overeenkomstig zijn aard. Na de dood ontmoet iedereen zichzelf, zoals hij zich in het pas afgelopen leven gevormd

heeft, en hij moet in die schepping blijven leven, totdat het lichaam, dat er uitdrukking aan geeft, versleten is door gebrek aan verdere belangstelling of door normale ontbinding. Dit proces duurt lang of kort, naargelang van de kennis, de reinheid en de algemene ontwikkeling van de betrokken persoon.

Het is evenwel niet noodzakelijk voor de mens om automatisch de verschillende stadia van het vagevuur door te maken, al gaat de grote massa daar ook mee door. Indien iemand, nog op aarde zijnde, *in het waakbewustzijn* acht geeft op zijn gedachten en de reacties van zijn gevoelens en nog in het stoffelijke lichaam er bewust controle op uitoefent van de kant van de individuele geest, blijft dat vermogen tot controle zowel gedurende slaap als na de dood. Aangezien deze controle een geestelijk vermogen is, kan ze zowel in, als buiten het stoffelijke lichaam worden toegepast, ofschoon het moeilijker gaat, wanneer het heldere brandpunt, dat een goed geoefend stoffelijk lichaam geeft, met de dood wegvalt. Iemand, die dit vermogen heeft ontwikkeld, zou, ook al leeft hij nog op aarde, in staat zijn om zich heen te zien gedurende de slaap. Hij zou dan zeer waarschijnlijk zien wat in de innerlijke werelden gebeurde en zelfs met de zogenaamde doden in contact kunnen komen. Maar werkelijk verband met de mensen generzijds is niet altijd gemakkelijk; er zijn veel kansen op verkeerde vereenzelviging en zelf-misleiding. Het onderwerp zal opnieuw behandeld worden in Hoofdstuk VIII, waarin de psychische eigenschappen besproken worden.

Alle beschrijvingen van het hiernamaals, afkomstig van helderzienden en van de overlevering, stemmen daarin overeen, dat er een voortgaand

terugtrekken uit het verleden is, dat eindigt met een tijd van zaligheid, de hemelwereld. Gedurende deze periode geniet een ieder van de hemel, die hij zichzelf op aarde gedacht heeft. Idealisme, onzelfzuchtige liefde, toewijding aan een zaak of aan artistieke scheppingen — dit alles wordt beloond in deze periode van zalige assimilatie, die dikwijls zeer lang duurt, want goedheid, waarheid en schoonheid zijn tijdeloos.

Wanneer al deze beste vruchten van het verleden in de hemelse staat verwerkt zijn, geraken individuele gaven en persoonlijke eigenschappen wederom in een toestand van sluimering, zoals het zaad in de winter. Er wordt gezegd, dat de geest een korte blik van het ganse verleden en de toekomst heeft, en zich opnieuw tot incarnatie keert, omdat hij zich bewust is van de ontoereikendheid zijner ondervindingen. Hij dient veel meer te leren, voordat hij voor immer in de wereld van zuivere geest kan blijven.

Lectuur voor verdere studie (vgl. de opgaaf onder hfdst. I):

A. Besant, De dood en daarna?
C. W. Leadbeater, Aan gene zijde des doods
C. W. Leadbeater, Het astraal gebied De hemelwereld
C. W. Hampton, Overgang
E. L. Gardner, Deze wereld en wat daarop volgt
Leerboek der Theosofie, Hoofdstuk VI
De oude Wijsheid, Hoofdstukken II-VI
Grondbeginselen der Theosofie, Hoofdstukken V en VI

Hoofdstuk V

DE WET VAN KARMA

IN de loop dezer studies is het woord *karma* gebruikt om de wet aan te duiden, waardoor het nauwkeurige gevolg van elke handeling, elk gevoel en elke gedachte ten slotte terugkeert tot de persoon, die ze aanvankelijk voortbracht. De toepassing van deze wet op het menselijke bewustzijn heeft zulk een diepe uitwerking op het persoonlijke leven, dat ze verdere overweging verdient.

In de natuurkunde is het feit, dat actie en reactie gelijk en tegengesteld zijn, al zeer lang bekend. In theosofische leringen wordt de wisselwerking tussen actie en reactie als iets universeels beschouwd; zij komt tot uitdrukking in de grote paren van tegenstelling.

Wanneer het Ene voor het eerst polariseert en tweevoudig wordt, ontstaan de paren van tegenstelling (zie Hoofdstuk I), en het beginsel van polariteit, van spanning en wisselwerking tussen tegenstellingen, doorloopt alle natuurrijken. Het is van invloed op de bestanddelen van 's mensen omgeving, op de cellen van zijn lichaam, op het voedsel dat hij eet. Het beïnvloedt ook zijn psychologisch leven, want begeerte en tegenzin, honger en verzadiging, ambitie en traagheid, enz. drijven de mens voor- en achteruit van het éne uiterste naar het andere. Deze wet bestuurt alle sociale werkzaamheden, alle verhoudingen tot andere mensen.

Zo is de wet van Karma de uitdrukking voor

de neiging der tegenstellingen om tegen elkaar in te gaan, met de strekking om uiteindelijk tot evenwicht te komen. Essentieel is zij noch een zedelijke, noch een persoonlijke wet: zij is niet anders dan de wijze, waarop de natuur, met inbegrip van de mens, zich gedraagt. Haar ‚goedheid', of barmhartig bestanddeel ontstaat omdat de onvermijdelijke reactie der natuur op elke stoot of ruk van het menselijk bewustzijn, door smart of vreugde, de aandacht richt op de wijze, waarop die natuur werkt. Indien de reactie pijnlijk is, dan streeft de lijder er naar de fout de volgende maal te vermijden. Indien hij meent dat ze weldadig is, zal hij de ervaring herhalen en er meer van willen weten, en zo kan hij ten slotte een gedragslijn vinden, die blijvende voldoening schenkt.

Wanneer iemand in staat is te begrijpen hoe de natuur werkt in de werelden, waarin hij leeft, kan hij de werking van de paren van tegenstelling in zich langzamerhand te boven komen. Zelfbeheersing (waarbij de geest werkzaam is als menselijke wil) stelt de mens in staat een bepaalde keuze te doen in zijn doen en laten, zodat hij zich niet laat meeslepen door de heersende mening of haar precies volgt. Inzicht (buddhi) werpt licht op zijn keuze door mededogen en een diep besef van eenheid met anderen. Scheppende verbeelding (het fijnere bestanddeel van manas) kan fouten en dwalingen voorkomen, en nieuwe toestanden en gelegenheden scheppen.

De uiteindelijke toestand, die voor een kort ogenblik tussen twee incarnaties wordt genoten, is die van een sereen evenwicht, waarin de slinger van actie en reactie door wijsheid in evenwicht is. Daar bestaat de geest in zijn ware aard, in volmaakte harmonie.

Zulk een toestand van zuiver en zalig bestaan is niet alleen moeilijk te begrijpen, maar ook — als we heel eerlijk zijn — niet erg aantrekkelijk voor de meeste mensen, en dit verklaart waarom de mens, na de vluchtige smaak ervan tussen de kringlopen van incarnatie in, telkens weer naar de aarde terugkeert. Hier komt men weer in een meer vertrouwde omgeving, waarin actie en reactie op elk moment tegen elkaar ingaan.

In het gewone leven veroorzaakt de menselijke gedachte een reactie in de wereld van het denken; ook verandert men daarmede langzamerhand zijn verstandelijke bekwaamheden, door ze te versterken of te verminderen, al naar het geval is. Wat de mens voelt, beïnvloedt het gevoelsleven van anderen, en ook verandert het geleidelijk zijn eigen vermogen om te gevoelen. De wijze, waarop hij handelt, is van invloed op zijn familie, zijn buren, zijn stoffelijke omgeving. Dit laatste is het gemakkelijkst te begrijpen.

Klaarblijkelijk maakt men gewoonlijk geen onderscheid tussen gedachten en gevoelens, en velen handelen ingevolge de aandrang van een emotie, zodat ook de handeling daarvan de invloed ondergaat. Tengevolge van zulke vertroebelingen wordt de werking van de wet van actie en reactie duister, en een goed begrip ervan kan alleen gevormd worden, wanneer haar bestanddelen ontward en afzonderlijk bestudeerd worden.

Een nuttig algemeen beginsel om te onthouden is, dat het motief, dat een of andere werkzaamheid veroorzaakt, het niveau bepaalt, waarop de voornaamste reactie zal plaats hebben. Zo zal iemand, die opzettelijk hard werkt om geld te verdienen, ten einde zijn kinderen een goede opvoeding te geven, een karmische reactie opwekken, afwijkend van die van iemand anders, die jaagt naar geld, omdat hij gierig is. Een kind, dat in speelsheid een stuk metaal in een wisselverbinding van een spoor legt en daardoor een ongeluk en verlies van mensenlevens veroorzaakt, omdat het vergat het weer weg te nemen, zal later, misschien in een andere incarnatie, omstandigheden onder het oog moeten zien, die verschillen van die van een terrorist, die opzettelijk een trein deed ontsporen om politieke redenen.

Elk van zulke voorvallen is gecompliceerd en zal een drievoudig resultaat hebben, zowel onmiddellijk als veel later, in de werelden van handeling, gevoelens en gedachten. De voornaamste reactie zal, overeenkomstig het aangegeven beginsel, op het niveau van het motief liggen. Onzelfzuchtigheid en hebzucht, vergeetachtigheid en de wil om schade te berokkenen, onwetendheid en toewijding tot een zaak, al deze factoren zullen in de toekomst de voornaamste gevolgen voor de verschillende handelende personen teweegbrengen, naargelang van de hoedanigheid van de stoot, die ‚het wiel van actie en reactie' tot wenteling bracht.

Er is verder een drievoudige classificatie betreffende de karmische wet die nuttig is, omdat zij aantoont hoe iedereen vrij is zijn toekomst op te bouwen binnen de werking van de wet zelf. Er is (a) „rijp" karma, dat gereed staat om tot uitwerking te komen als onvermijdelijke gebeurtenissen in het tegenwoordige leven; (b) het karma van het karakter, dat tot uiting komt in neigingen, die het resultaat zijn van de opgehoopte ervaringen van vele levens, maar die kunnen worden gewijzigd door individueel initiatief, door hetzelfde vermogen, dat ze in het verleden vormde; en (c) het karma, dat elk ogenblik wordt ge-

maakt. Het laatstgenoemde is de aanleiding tot toekomstige gebeurtenissen en het toekomstige karakter. Eén van de meest voorkomende dwalingen is de voorstelling, als zou al het karma vaststaan en onveranderlijk zijn. Bovenstaande analyse toont aan, dat alleen *a*, het karma van verleden, werkelijk vaststaat. Op elk ogenblik van ons leven brengen wij verandering in *b*, en bepalen wij onze toekomst door onze onmiddellijke reactie, *c*., op de toestand, waarin wij ons bevinden.

Het karma. dat iedereen in de toekomst wacht — natuurlijk dat, wat hijzelf gemaakt heeft — wordt dikwijls vele levens opgespaard, voordat het neerslaat en volledig moet worden uitgewerkt. Stel dat M zekere X heeft gedood in toorn of uit jaloezie. De daad werkt terug op M's karakter, want ze is uit zijn aard voortgekomen. Daarom ondergaat hij een onmiddellijke reactie op de gevoelens, die de daad opwekten, in de vorm van een versterking of een vermindering van diezelfde gevoelens. Dit is het karma, dat hierboven als *b* is aangeduid; en die reactie is er altijd. En elke handeling maakt de bedrijver automatisch beter of slechter, ofschoon een opzettelijk gekozen daad een veel diepere uitwerking heeft dan elke andere. Het kan zijn, dat M gedurende vele levens X niet zal ontmoeten, en intussen zijn karakter sterk veranderd heeft. Indien het verbeterd is, zou het kunnen zijn dat, als zij elkaar weer ontmoeten, M zich vrijwillig offert om X voor gevaar te behoeden. Indien hij nog even jaloers is gebleven, zou hij X misschien weer doden en om een geringere reden. Maar er is altijd kans, dat de verhouding verbetert, want elk hunner heeft het in zijn eigen hand een gunstiger schikking te treffen, als de vroegere omstandigheden zich herhalen (het karma sub *c*).

Soms wordt tegen het denkbeeld, dat elk mens de maker van zijn eigen lot, van zijn tegenwoordig leven en zijn toekomstige levens op aarde is, evenals van zijn eigen hemel en hel tussen de levens in, te velde getrokken door hen, die het denkbeeld van een allen liefhebbende Voorzienigheid koesteren, tot wie zij zich kunnen wenden om hulp en bescherming. Men zegt dan, dat Karma een harde leer is, die de liefde Gods ontkent, enz. Maar in werkelijkheid is zij niet alleen een uitdrukking van goddelijke wijsheid, maar ook van goddelijk mededogen. Zij is een rechtvaardig en zacht middel om de mens te leren, dat hijzelf scheppend en goddelijk is.

De mens moet zijn onwetendheid aangaande de goddelijke wet te boven komen. Pas wanneer hij wijs en van mededogen vervuld is, zal hij de wereld voor de mensen om zich heen mooi en gelukkig kunnen maken. Zorgvuldig nadenken zal de overtuiging bijbrengen, dat alleen wanneer men voortdurend tegenover de precieze gevolgen van zijn eigen aard en gedrag komt te staan, de mens zich nauwkeurige kennis van de psychologische en geestelijke wet en van de vermogens, die in hem sluimeren, kan eigen maken.

Bij de studie der natuurwetenschappen weet men heel goed, dat bepaalde fundamentele gedragsregels of wetten onder alle omstandigheden opgaan, ofschoon rekening moet worden gehouden met variaties. Op grond van de betrouwbaarheid dezer wetten kunnen moderne precisie-instrumenten worden gemaakt en grote gebouwen zich handhaven. Zo is het ook met de wet van het evenwicht, van actie en reactie in menselijke

aangelegenheden; er kan op gebouwd worden, dat zij op bepaalde wijze werkzaam is. Wanneer men begrijpt hoe zij werkt, kan men daarnaar ten slotte zijn eigen leven richten. Als de mens het nauwkeurig gevolg van zijn eigen gedrag leven na leven, en ook tussen de levens in, tegenkomt, zal hij er ten laatste toe gebracht worden de wetten te verstaan, die het menselijke bewustzijn beheersen. Door middel van die kennis kan hij niet alleen zijn eigen persoonlijke kenmerken meester worden, maar kan hij vanuit zijn geestelijk middelpunt vermogens oproepen, waarvan de meeste mensen zelfs niet dromen.

Hoe dieper men in de studie van de werking van de wet van karma doordringt, des te beter ziet men ook, hoe goed ze aansluit bij de behoeften en de processen van de menselijke groei. Veel kan b.v. in de eerste stadia geleerd en ondergaan worden als een ervaring van de groep; weldaden kunnen komen, die men nog niet persoonlijk verdiend heeft. Als later individuele leden van de groep onafhankelijk worden en boven de massa uitsteken, hebben zij een veel groter individueel gevolg op hun omgeving. Ten slotte leert een ieder, dat het leven één is, en geeft zich graag als dienaar van het geheel, zodat welke verdienste hem ook toekomt, zijn medemensen erin zullen delen.

Het denkbeeld van groeps- of sociaal karma moet derhalve worden toegevoegd aan de andere denkbeelden over karma, die geopperd zijn. Het werkt niet altijd gelijkmatig, maar leidt er toe, dat eenzelfde groep mensen telkens weer tezamen komt, om de resultaten van hun gemeenschappelijk werk in het verleden in ontvangst te nemen. Mensen zijn met elkander verbonden door

sterke banden van persoonlijke liefde en haat, maar zij delen eveneens in, en zijn beperkt door, een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor goed of kwaad, door hun groep verricht, en voor de schade of het voordeel, dat voortkomt uit het gemeenschappelijke werk van hun families, hun deelgenoten in zaken, hun volken. Het antwoord tot hen, die van iemand, die in moeilijkheden is, zeggen: „Ja, dat is zijn karma! Wij kunnen er niets aan doen", moet luiden, dat het binnen het onmiddellijk karma van degenen, die er van horen, kan liggen om een oud onrecht of een vroeger veroorzaakt leed te herstellen, waarvan het brein zich in dit leven niet bewust is. De Goede Wet geeft juist langs zulke wegen gelegenheden tot sociale daden, die in de diepste betekenis een rechtmatige betaling van een oude schuld kunnen zijn.

Lectuur voor verdere studie (vgl. de opgaaf onder hfst. I):

De oude Wijsheid, Hoofdstuk IX
Grondbeginselen der Theosofie, Hoofdstuk IV
A. Besant, Handboekje Karma
A. Besant, Een studie in Karma

Hoofdstuk VI

HET PAD VAN VOLMAKING

HET uitgebreide plan van ontwikkeling, dat in de theosofische leringen beschreven wordt, heeft niet alleen betrekking op het verleden, maar ook op de toekomst van de mensheid. Vóór ons ligt het bovenmenselijke rijk, waarin de beperkingen van menselijke gedachten en gevoelens zijn overwonnen. In dit rijk bereikt de geestelijke mens bewuste eenheid met het Ene leven, en voortdurend oefent hij elk lichaam, dat hij gebruikt, tot een gerede samenwerking met de wil van het Ene.

De verandering van de gewone menselijke ervaring tot dit zeer verheven bestaan vindt langzaam plaats, ofschoon ze sneller verloopt in de latere stadia van de menselijke vooruitgang dan in de aanvankelijke. De mens leert door middel van reïncarnaties in vele rassen en landen, en onder zeer uiteenlopende omstandigheden, dat hij niet alleen geen stoffelijk lichaam en zelfs geen reïncarnerende ziel is, maar dat de bron en het centrum van zijn wezen zuivere geest is. Deze kennis komt pas na menig experiment, gedurende welke vervulling wordt gezocht in de éne soort ervaring na de andere: in sensaties, in het familieleven, in genegenheid, in het bijeengaren van bezit, of in roem, de bewondering door anderen. Maar eindelijk komt een incarnatie, waarin de mens zich van zijn ware geestelijke aard bewust wordt en beseft, dat zijn doel en geluk ligt in

samenwerking met de wil van het Ene. Dikwijls vindt de bewustwording plaats door de heersende godsdienst, maar zij kan worden verhaast door de een of andere intense ondervinding van gebrek of persoonlijk lijden.

Het doel van iedere godsdienst is om de mens altijd zijn geestelijke aard en bestemming voor te houden, en in tijden van geestelijke verlichting werd die taak met goede gevolgen volbracht. Maar wanneer, te eniger tijd, godsdienstige leiders de esoterische leringen van hun geloof uit het oog verliezen, is daarvan een algemeene verzinking in het materialisme het gevolg en de menselijke ontwikkeling wordt sterk geremd. Mensen hebben er nu eenmaal behoefte aan, dat het licht der waarheid hun altijd voor ogen wordt gehouden, anders verliezen zij de juiste richting en zwerven doelloos rond, terwijl zij trachten vrede en geluk te vinden langs wegen, die noch tot die vrede des harten noch tot algemeen welzijn voeren.

Wanneer iemand het innerlijke levensdoel eenmaal goed beseft heeft, zal hij zich waarschijnlijk afvragen, wat hij zou moeten doen om dat sneller te bereiken. De vergelijkende studie der godsdiensten toont aan, dat de methoden voor geestelijke training in alle geloofsvormen dezelfde zijn. Nog onlangs schetste de grote psycholoog Jung de stappen, die iemand, gedurende het proces van analyse, langzamerhand ‚vrij' of onafhankelijk zal maken. Zij blijken dezelfde stadia te zijn als de eerste stappen op het pad van heiligheid. Jung spreekt van belijdenis, begrip, opvoeding of hernieuwde opvoeding, en transformatie. De Hindoese termen zijn onderscheidingsvermogen, begeerteloosheid, beheersing van het gedrag en bevrijding. In de Christelijke mystiek he-

ten zij zuivering, verlichting en vereniging.[1])

Men zou kunnen vragen: Waarom is het van belang zulk een training door te maken? Is het niet beter iets te doen om onmiddellijk anderen te helpen? Het antwoord luidt dat, zolang men niet iets weet, èn door studie èn door experiment, van de grondwetten van het menselijk gedrag en van de beginselen, die de ontwikkeling besturen, iemands welgemeende pogingen gemakkelijk evenzeer kwaad als goed kunnen doen, en dat men op zijn minst heel wat tijd en energie verspilt over zaken, die in de grond niet belangrijk zijn. Zo is b.v. een van de eerste dingen, die vereist worden bij werkelijke occulte training, verdraagzaamheid tegenover degenen met wie men 't niet eens is. Dit verruimt het denken, staat vrijheid van denken aan allen toe en maakt vervolging onmogelijk. Liefdevolle dienst, zonder in andermans zaken tussenbeide te komen, is een essentieel deel van de occulte training.

Hij, die de oefenschool in denken, voelen en handeling volgt, die aangegeven is voor de bestudeerder van occulte leringen, leert langzaam, jaar na jaar, of zelfs leven na leven, de verschillen tussen schijnbare tegenstellingen tot harmonie te brengen door de nadruk te leggen op de ware éénheid, die aan alles altijd ten grondslag ligt. Verder moet hij leren handelen ter wille van waarheid, goedheid en schoonheid, en niet omdat hij dit of dat voor zichzelf behoeft, of omdat

1) De toelichting op de vier stadia, die in Aan de Voeten van de Meester door J. Krishnamurti worden gegeven, is op occulte traditie gegrond, is zonder bijzonder godsdienstig vooroordeel, en is één van de volledigste eenvoudige gidsen, die op 't ogenblik bestaan voor hen, die zich willen oefenen voor het leven van de geest.

hij verandering wenst, of ‚de dingen, die er altijd zijn geweest' wil behouden. Hij leert beheersing van de gedachten, zowel door regelmatige meditatie-oefeningen als door zich te concentreren op zijn dagelijkse taak. Hij wordt eenvoudiger en tevredener, terwijl hij volhardend zijn sympathie aan anderen geeft en begrip voor hen toont. Langzaam aan verdrijft hij de sluiers, die in het verleden zijn denkvermogen en zijn gevoelens omhulden, en ten slotte krijgt hij een visie van de waarheid, welke hem voor altijd de zekerheid geeft, dat het enige in de gehele wereld, wat er werkelijk op aankomt, is dat de wil van het barmhartige Ene Leven evenzeer op aarde zal worden gedaan als in de hemel.

Tegen de tijd, dat een oprechte bestuurder deze ondervinding doormaakt, staat hij al vele levens bekend bij zijn Oudere Broeders, Zij die lang geleden dit pad vóór hem betraden. Zij helpen hem op Hun eigen wijze. Zij maken zelden de weg effen voor hem, want hij moet het karma van zijn vroegere onwetendheid en de daaruit voortvloeiende fouten onder de ogen zien, maar Zij kunnen hem brengen naar mensen, die zijn hulp nodig hebben of naar degenen, die hem wat kunnen leren, of wel Zij kunnen hem er toe bewegen bepaald werk te doen, dat hem oefent voor wat hij daarna moet leren. Deze tijd staat bekend als het Proefpad.

Beschrijvingen van de verdere treden van het Pad en van de grote inwijdingen, die de stadia afbakenen, zijn thans openbaar gemaakt en kunnen elders worden gelezen. In een bepaalde periode van de hogere training worden de psychische en innerlijke vermogens opgewekt, omdat de innerlijke lichamen dan onder controle zijn en

de geest krachtig genoeg is om alle vermogens op verstandige wijze te gebruiken. De Oudere Broeders beschouwen de psychische vermogens niet als iets heel ongewoons; zij zijn de ontwaakte zintuigen der innerlijke lichamen en kunnen, evenals de stoffelijke zinnen, van waarde zijn wanneer zij goed geoefend en bestuurd worden, maar verkeerde indrukken geven, wanneer zij ondeskundig worden gebruikt. Tegenwoordig praat men er in 't openbaar veel over, en aangezien zij werkelijk gevaarlijk voor de betrokkene zijn, wanneer zij te vroeg worden opgewekt of verkeerd gericht zijn, worden zij in het volgend hoofdstuk nader besproken.

Het werk der Oudere Broeders vindt hoofdzakelijk plaats in de innerlijke werelden. Zij handelen in volle vrijheid en bewustzijn in de ongeziene rijken van denken, gevoelen en daarboven, met passende lichamen, die Zij geschikt maken voor werk op elke plaats, waar dit nodig is. Er zijn vele soorten van werk, zoals dat, wat te maken heeft met de ontwikkeling van het delfstoffen-, planten- en dierenrijk, en met de elementale natuurkrachten en de stromingen op de aardoppervlakte. Verder zijn er afdelingen, die te maken hebben met werkzaamheden onder de mensen en hulp geven, waar deze van nut kan zijn voor hun ontplooiing .Veel onzichtbare hulp wordt verstrekt aan nationale en internationale leiders, aan opvoedingswerk, kunsten en wetenschappen en aan maatschappelijke en industriele experimenten. Ook is er leiding, die uitgaat naar de scharen van onzichtbare wezens, welke overledenen, die zich ongelukkig voelen of pas overgegaan zijn, en degenen, die op het punt staan over te gaan, helpen. Er zijn ook velen, die werkzaam zijn

onder de Heren van Karma, machtige wezens, aan Wie de uitwerking van de Goede Wet in bijzonderheden is toevertrouwd.

Alles wat wij hebben opgesomd, en vele andere activiteiten, staan onder leiding van een groep bovenmenselijke Wezens, die in onze literatuur het Innerlijk Bestuur der Wereld, en soms de Grote Witte Loge of de Hiërarchie wordt genoemd. Het Hoofd van dit Innerlijk Bestuur wordt de Heer der Wereld genoemd. De organisatie van die groep is hiërarchisch, uitsluitend op verdienste gegrondvest, waarbij de grootste Wijzen de zwaarste verantwoordelijkheid dragen.

Na de laatste inwijding gaat de mens over in het bovenmenselijke rijk. Hij heeft dan niet langer een stoffelijk lichaam nodig, en hij heeft het recht deze wereld te verlaten, indien hij er de voorkeur aan geeft elders in de kosmos te dienen. Er bestaat leven in werelden buiten de onze en vreugdevolle dienst kan in verband met elk dezer gegeven worden. Zij, die bij onze aarde blijven en stoffelijke lichamen behouden (ofschoon Zij noodzakelijkerwijze dan onder enigszins bijzondere omstandigheden leven), worden Meesters genoemd. Enkelen Hunner nemen als onderdeel van Hun werk voor de mensheid, leerlingen aan om ze te trainen.

Lectuur voor verdere studie (vgl. de opgaaf onder hfst. I):

De oude Wijsheid, Hoofdstuk IX
Leerboek der Theosofie, Hoofdstuk II
Grondbeginselen der Theosofie, Hoofdstuk XV
J. Krishnamurti, Aan de Voeten van de Meester
A. Besant, Het pad van leerlingschap
A. Besant, In de Buitenhof

Hoofdstuk VII

PSYCHISCHE ERVARING EN GEESTELIJKE VERMOGENS

DE theosofische levensopvatting verschaft een uitstekende achtergrond voor de studie van psychische en boven het normale uitgaande ervaringen, omdat zij zowel de aard van de sfeer, waarin zij plaats vinden, als de verschillende vermogens, die gebruikt worden, verklaart.

De sfeer der psychische ervaringen omvat de innerlijke en onzichtbare werelden, welke beschouwd worden ruimte in te nemen en voorwerpen te bevatten, die materiële vormen bezitten en zich voordoen in drie dimensies. Maar de ijle stof der innerlijke werelden gedraagt zich zeer verschillend van de grofstoffelijke, omdat ze veel minder samenhangt en op menselijke invloed veel sterker reageert dan de zwaardere stoffelijke materie.

Zij, die psychische contacten ondervinden, zijn in den grond van dezelfde geaardheid als anderen: Allen zijn geestelijke wezens, die voertuigen gebruiken, welke opgebouwd zijn uit het tere materiaal der innerlijke sferen, evenals een stoffelijk lichaam. Bovendien heeft iedereen rudimentaire organen tot waarneming en handeling in die ijlere voertuigen. Wanneer deze ontwikkeld zijn, kan hij tasten, proeven, ruiken, zich bewegen in deze werelden en waarnemen wat daar gebeurt, als en zodra hij de nodige bedrevenheid erin verkrijgt. Daarom is het heel natuurlijk, dat vele mensen nu en dan andere ervaringen hebben gehad dan zij, die uitsluitend afhankelijk zijn van de stoffelijke zintuigen.

Zulke psychische ervaringen, die een zeer uitgebreid terrein bestrijken, vormen, evenals de middelen, die te baat genomen worden om de innerlijke waarnemingen met het waakbewustzijn te verbinden, een ingewikkeld onderwerp van studie. Hier zullen wij het hebben over de grondbeginselen, aangezien deze nuttig zijn als achtergrond voor meer gedetailleerd onderzoek.

Een sleutel tot het begrijpen van vele psychische verschijnselen zal men vinden in de aard en de werking der etherische stof, de ijle tegenhanger van alle dichte stoffelijke vormen. Het etherisch gebied is de naam, die aan de vier fijnere indelingen van de stoffelijke materie wordt gegeven; deze zijn normaal verbonden en vermengd met de vaste stoffen, vloeistoffen en gassen, de bekende aggregatie-toestanden [1]). In 's mensen stoffelijk lichaam is etherische stof op uitgezochte wijze binnen en buiten elke cel en elk orgaan verweven. Zij brengt levenskracht over en vormt een werkzaam netwerk, door levenskracht door het gehele lichaam te verspreiden. Dit netwerk is zo teer, dat het op veranderingen in de innerlijke werelden reageert, toestanden van denken en voelen weerspiegelt, en deze weer uitzendt naar de hersenen en de zenuwstelsels en

[1]) Elk gebied of sfeer van ondervinding heeft zeven onder-afdelingen. De zeven van het stoffelijke gebied zijn de vaste stoffen, vloeistoffen, gassen, ether 4, ether 3, ether 2 en ether 1. Ether 1 wordt het atomisch-etherische ondergebied genoemd en bevat de fijnste soort stof van dit gebied. Hedendaagse geleerden zouden de etherische stof der vier ondergebieden, die binnen en rondom een levende stoffelijke vorm stroomt, waarschijnlijk het electrostatische veld noemen, waarin de biochemische werkingen, verbonden aan het lichaam, plaats vinden.

naar bepaalde centra, die chakra genoemd worden, nabij de klieren met inwendige afscheiding[1]). Het etherische- of levenslichaam van de mens, zoals het vaak genoemd wordt, werkt derhalve als een brug tussen de onzichtbare voertuigen en het uiterlijk en zichtbaar stoffelijk lichaam.

Het etherische veld binnen en rondom ieder mens, zijn levenslichaam, kan losjes of stevig van structuur, fijn of grof zijn, naargelang van de aard van de betrokken persoon en de soort stof, die hij aantrekt. Er is echter een ijle sluier van de fijnste stof van dit gebied (ether I), die de objectieve indrukken van de psychische werelden automatisch afsluit van het waakbewustzijn, ofschoon hij wel subjectief materiaal doorlaat. Dat wil zeggen, dat hij psychische verschijningen en indrukken van buitenaf afsnijdt, maar toelaat, dat eigen gedachten en gevoelens in de hersenen worden afgedrukt. De etherische sluier wordt steviger, naarmate het verstand ontwikkelt. Dit is een van de redenen, waarom psychische kinderen hun gaven in de latere kinderjaren kwijt raken, en ook waarom primitieve mensen sterker tot het psychische neigen dan rassen, waarin het critische verstand sterk opgevoerd wordt.

Voordat de etherische sluier volledig gevormd is, zijn velen ‚natuurlijk' of onvrijwillig psychisch en reflecteren automatisch op de psychische contacten, waarmede hun innerlijke lichamen omgeven zijn. Zij willen liever niet over hun ervaringen ondervraagd worden, want cri-

1) Een volledige beschrijving van het levenslichaam vindt men in Some Unrecognised Factors in Medicine, Hoofdstuk II, uitgave van het Theosophical Research Centre (Londen).

tisch onderzoek maakt, dat er een einde aan komt. Zij zijn gevoelig voor de omgeving, en kunnen gemakkelijk tot gedissocieerde toestanden, gedeeltelijke trance, enz. vervallen. Overeenkomstige toestanden kunnen voortvloeien uit een beschadiging van de etherische sluier, zelfs wanneer hij stevig is opgebouwd, en dit geschiedt door het gebruik van bepaalde verdovende middelen, door een schok of uiterste vermoeidheid. Hypnose kan ze ook teweegbrengen, evenals moderne ‚schok-therapie'. Beschadiging van de etherische sluier vereist een zeer zorgvuldige behandeling, voornamelijk rust en de juiste soort hersenoefeningen. De gevolgen kunnen gemakkelijk met bepaalde soorten van krankzinnigheid worden verward.

Bij primitieven, bij kinderen wanneer zij de primitieve fase van ontwikkeling herhalen, en in het geval van vele sensitieven, bestaat normaal een nauw psychisch contact tussen henzelf en de natuur, met hen die zij liefhebben en hun kameraden. Maar lang niet alle kinderen hebben psychisch contact met hun omgeving en zij, die het bezitten, raken het gelukkig kwijt bij de normale verstandelijke schooloefeningen. Op dezelfde wijze verliest de primitieve mens langzamerhand zijn onvrijwillige psychische eigenschappen, naarmate zijn verstandslichaam leven na leven krachtiger wordt en het groeiend besef van individualiteit de afscheidende sluier van etherische stof versterkt.

Ook vanwege deze sluier en om andere redenen, zijn de meeste mensen in de innerlijke werelden in zichzelf gekeerd en zijn zich van weinig of niets bewust behalve van datgene, wat binnen hun eigen ijle lichamen zich voordoet. Psychologen zouden

zeggen, dat zij zich bezighouden met hun eigen particuliere of subjectieve ondervindingen. Maar wanneer gevoelens en gedachten onder het beheer van de geestelijke mens worden gebracht en geleidelijk onpersoonlijk worden gemaakt, dan begint de mens zijn aandacht in de innerlijke gebieden naar buiten te richten. Hij wordt dan ‚wakker' in deze werelden en kan, wat daar plaats vindt, zien als een objectief feit. Dit proces in die werelden komt overeen met wat in de stoffelijke wereld geschiedt, wanneer een jong kind voor het eerst leert onderscheiden tussen zijn eigen vingers en tenen en de voorwerpen, die het er mede kan aanraken en betasten.

Men kan zeer actief in de innerlijke werelden zijn, in het bijzonder des nachts, zonder er zich iets van te herinneren bij het ontwaken. Pas wanneer een of andere soort innerlijke ervaring overgebracht wordt naar de hersenen in het waakbewustzijn, wordt van de mens gezegd, dat hij psychisch is of psychische ervaringen heeft.

Ofschoon de onvrijwillige soort van psychische toestand de neiging heeft te verdwijnen, naarmate het verstand ontwikkelt, kunnen later bewuste en vrijwillige psychische vermogens worden verkregen door bepaalde doelbewuste oefeningen, die gedeelten van de etherische sluier gevoelig maken en tot gevolg hebben, dat indrukken van de innerlijke werelden in het waakbewustzijn worden opgenomen. Een dergelijke techniek versnelt de normale voortgang, want in de verre toekomst wordt van de mensheid als geheel verwacht, dat zij de ijle voertuigen zal gebruiken onder volledige controle en bewustheid. Eerst worden de innerlijke gedachten- en gevoelslichamen onder het beheer van de geestelijke mens gebracht en

zó aangepast, dat gedachten en gevoelens vlot samenwerken. Wanneer het persoonlijke leven aldus tot harmonie is gebracht, wordt het veilig geacht wederom de deur te openen tussen de ijlere en de stoffelijke werelden. De mens wordt dan beschermd door de zelfbeheersing over zijn eigen aard: hij kan uitkiezen wat hij wenst te ‚zien' of tot zijn ervaringen toe te laten, en het ongewenste ter zijde laten.

Aan vele mensen is in vroegere levens geleerd de etherische sluier te verbreken, vóórdat zij gereed waren. In de tempels van oude geloofsvormen werd nu en dan training gegeven in allerlei soorten van psychische toestanden — sommige goed en andere bepaald schadelijk. Psychische kinderen werden soms door gewetenloze priesters geëxploiteerd, als mediums gebruikt, en met oneerlijke bedoelingen. Zelfs in de zuiverste tempels, waar de zieners en zieneressen zorgvuldig bewaakt en getraind werden om te luisteren naar de stem van de plaatselijke godheid, paste men dikwijls praktijken toe, die de etherische struktuur te los maakte. De normale groei van de ziener zou eerder hebben vereist, dat hij een krachtiger en nauwlettender beheer over al zijn voertuigen had aangekweekt. In plaats daarvan werd zijn controle verzwakt, en het gevolg daarvan kan in latere levens een slecht samenhangend etherisch lichaam zijn, en hinderlijke psychische gevoeligheid. Tegenwoordig vindt men allerlei soorten psychische personen — het natuurlijke ‚kindertype': het medium in trance, die in staat is etherische stof af te staan voor verschijnselen, enz.; zij, die alle vormen van automatisch schrift, tafeldans, en dergelijke vertonen; evenals vele bewuste psychische personen, met min of meer ge-

oefende vermogens van helderziendheid, helderhorendheid of psychische bewustwording meer in het algemeen. Zij kunnen dergelijke gaven bezitten met, of zonder verstandelijke ontwikkeling. Velen schieten te kort in mentale vermogens, maar de meer beschaafde psychische personen zijn meestal zeer intelligent.

Bewuste helderhorendheid en helderziendheid kunnen met vrucht vergeleken worden met stoffelijke ervaringen door de zintuigen. Indrukken, door stoffelijke voorwerpen op de ogen, oren, neus, enz. veroorzaakt, worden naar de hersenen overgebracht, en vandaar naar het verstandelijk bewustzijn. Pas in het mentale bewustzijn, en niet in de hersenen, worden de zintuiglijke gewaarwordingen verklaard en in beelden omgezet, de vormen en voorstellingen, die wij herinneringen, plannen en denkbeelden noemen. Het gedachtelichaam is opgevuld met deze gedachtevormen, en het gedachtelichaam van een beschaafde Westerling is een zeer persoonlijke zaak. De mensen hebben de neiging in hun eigen privé wereld te leven, die opgebouwd is uit persoonlijke gedachten en associaties. Daarom zijn besprekingen zo dikwijls zonder goede gevolgen. Bij de meeste discussies ontstaat voortdurend misverstand, omdat de automatische reacties en associaties, die in de geest van de éne persoon gewekt worden, sterk verschillen van de eveneens automatische reacties, die in de geest van elk ander lid van de discussiërende groep worden opgeroepen.

Al het bovenstaande gaat ook op voor psychische waarnemingen en mededelingen. Iemand, die helderziend is, die om zich heen ziet en de psychische wereld waarneemt en ook degenen, die niet zoals hij kunnen ‚zien', brengt de indrukken door tot

zijn waakbewustzijn. Maar hij moet zijn eigen gedachtelichaam gebruiken om de indrukken samen te vatten, en dat gedachtelichaam is vervuld van zijn eigen denkbeelden en herinneringen. Het is geenszins onbevooroordeeld, of volkomen nauwkeurig in zijn oordeelvellingen. Natuurlijk kan hij een verkeerde indruk van zijn psychische kontakten krijgen, of de dingen, die hij ziet, verkeerd beoordelen, juist zoals het geval kan zijn met de stoffelijke zintuigen. Zo kan een psychische persoon b.v. gemakkelijk een gedachtevorm, die door geconcentreerd denken over een bepaald iemand, gemaakt is, aanzien voor de psychische tegenhanger van de bewuste persoon zelf. Of het kan hem moeilijk vallen de juiste aard vast te stellen van een zich snel verplaatsend voorwerp, en hij kan het een verkeerde naam geven.

Ondanks al deze problemen en valstrikken kunnen psychische gaven van een vrijwillig en bewust soort tot grote dienst aan de mensheid leiden. Maar altijd zal men onderscheid moeten maken tussen die psychische oefeningen, die er toe leiden om de beschermende etherische sluier te vroeg los te maken en daardoor de psychische mens open te stellen voor een te grote druk van de ongeziene wereld, en die, welke een gezond en critisch gebruik van een abnormale gave tot ontwikkeling brengen. Voor hem, die in staat is zijn psychische gevoeligheid in laatstbedoelde zin te gebruiken, en bereid is zich te trainen, zoals elke kunstenaar zich oefent in de ontwikkeling van zijn techniek, staan tegenwoordig wijde velden van sociale nuttigheid en onderzoek open. In de beste dagen van het oude Atlantis en van Egypte, en vermoedelijk in vele andere landen, werden getrainde zieners gebruikt voor diagnose en ge-

nezing, als roedeloper en hulp in de landbouw, voor de ontdekking van misdaden en verschillende andere dingen. Moderne voorbeelden van dezelfde soort werk kan men vinden in de boeken, die voor verdere studie aan het slot van dit hoofdstuk worden aanbevolen.

Het feit van het bestaan van buitengewone wijzen van waarneming is thans zo goed vastgelegd, dat verschillende universiteiten, zowel in Europa als in Amerika, afdelingen hebben, die gewijd zijn aan de studie van ‚paragnosie' of psychische gevoeligheid. Zij gebruiken een technische woordenlijst, die hen in staat stelt de begrippen nauwkeurig te definiëren. Zij, die deze weg willen volgen, zullen merken, dat het noodzakelijk is die nieuwe termen zich eigen te maken.

Geestelijke gaven of vermogens zijn van een geheel andere orde dan de psychische. Geestelijke gaven ontplooien zich op natuurlijke wijze, naarmate de aspirant zich oefent om het leven van de geest te leven en zijn persoonlijke voertuigen ondergeschikt maakt aan het leven van het Zelf, door gewoonten van onpersoonlijkheid en zelfbeheersing aan te kweken. Wanneer de wil wordt opgeroepen om persoonlijke gewoonten te zuiveren en te vereenvoudigen, wordt hij een macht op zichzelf, in staat om kracht en bescherming te geven aan wie ze behoeven. Naarmate het denkvermogen meer aangaande de verborgen natuurwetten tracht te begrijpen, en het leven in overeenstemming met die wetten geregeld wordt, wordt de natuur door gehoorzaamheid bedwongen, en de aspirant kan zelfs ervaren, dat hij ‚wonderen' kan verrichten — d.w.z. dat hij ongewone gevolgen kan teweegbrengen door zijn bijzondere kennis der natuurwetten. De ontzaglijke macht van zulke geestelijke vermogens komt voort uit de bewuste éénheid met het alomvattende Leven. Zij, die in harmonie met het éne Leven leven, kunnen zijn vermogens aantrekken.

Onze geestelijke Oudere Broeders vertonen zelden Hun buitengewone gaven, ofschoon in de 19e eeuw goedgekeurd werd, dat bepaalde verschijnselen getoond werden, waarvan sommige in verband stonden met de stichting der Theosofische Vereniging. Dit geschiedde in die tijd om het materialisme te bestrijden en aandacht te vestigen op natuurwetten, welke diepzinniger waren dan alle wetten, die door de wetenschap waren erkend. Zij, die abnormale gaven bezitten en ze tonen om de aandacht op zichzelf te vestigen, of om geld te verdienen, begeven zich op een zeer gevaarlijk pad. De ware Meesters van Wijsheid gebruiken zulke gaven nimmer voor persoonlijk voordeel of reclame: Hun wijsheid, kracht en geestelijke vermogens worden uitsluitend toegepast voor het welzijn en de dienst van de wereld.

Lectuur voor verdere studie:

C. W. Leadbeater, Clairvoyance
J. I. Wedgwood, Varieties of Psychism
G. Hodson, Science of Seership
Dr. L. J. Bendit, The psychic sense
Dr. L. J. Bendit, Paranormal cognition

Hoofdstuk VIII

GEDACHTEKRACHT

VELEN, die door de grootsheid der oude leringen worden aangetrokken, willen de studie daarvan voortzetten, maar tegelijkertijd zijn zij nog niet gereed om de moeilijke en veeleisende discipline van het Pad ter Volmaking op zich te nemen. Voor zulke mensen kan de bestudering van de controle der gedachten en de regelmatige praktijk daarvan een volgende nuttige stap zijn. De ontwikkeling van de beheersing der gedachten maakt de mens gelukkiger en doelbewuster in zijn eigen leven, en kan er toe leiden, dat hij juister onderscheidt in zijn pogingen om anderen te helpen. Doorgevoerd tot het logische gevolg, wordt zij een belangrijke eerste stap op het ware pad en is zij dus in alle opzichten wenselijk.

Volgens de oude leringen werd het heelal in den beginne gevormd door het vermogen, dat wij nu het denken noemen. In het goddelijk denkvermogen verblijven alle oertypen, de grote toonbeelden der evolutie voor alle natuurrijken en alle vormen; en vanuit de hoogte van het goddelijk denken beïnvloeden die toonbeelden de ontwikkeling van het ganse zonnestelsel. De waarde van een model of plan is in het dagelijkse leven welbekend. Het is duidelijk dat niets bewust wordt voortgebracht, tenzij het beeld ervan eerst in de geest overwogen is. Dit geldt evenzeer voor het recept van een kok, als voor het plan voor een gebouw. Het is het menselijk bewustzijn eigen

dat het, evenals het goddelijk denkvermogen zelf, een beeld vooraf kan scheppen en dan de weergave ervan naar de aarde kan overbrengen door het meest geschikte beschikbare materiaal passend te maken. Dit is bewuste, scheppende werkzaamheid, en het is een werkzaamheid, waarbij de mens ‚arbeidt naar het beeld van zijn schepper'. Het denken is dus een van de eerste vermogens in de natuur, en er zijn gedachtebeelden, gedachtestromen, middelpunten van denken overal verspreid. Maar het denken is ook een menselijk vermogen, dat gericht kan worden door individuele mensen, zowel tot hun eigen voordeel, als om anderen te helpen of te hinderen.

Deze leer is geenszins beperkt tot de Theosofische Vereniging. In het begin van de 19e eeuw was er grote belangstelling voor Oosterse geschriften, die op de scheppende kracht der gedachte de nadruk leggen. In grotere en kleinere kringen werd de scheppende kracht van het denken besproken. In de Verenigde Staten verspreiden Emerson en een groep, die de Transcendentalisten genoemd werd, de denkbeelden der Oosterse wijsbegeerte op ruime schaal, en daaruit en uit andere bronnen zijn eenheidsbewegingen en verenigingen voor hogere gedachten voortgekomen. Mrs. Mary Baker Eddy ging belangstellen in de uitwerking der gedachten op de gezondheid, en als stichtster van de Christian Science-beweging maakte zij de scheppende kracht van juist denken in ruime kring bekend. Tegenwoordig verkondigen talloze groepen voor practische psychologie en dergelijke organisaties soortgelijke denkbeelden: dat de mens zijn gezondheid, zijn temperament en zijn omstandigheden kan regelen door een oordeelkundig gebruik van gedachtebeheersing en auto-suggestie.

Het verschil tussen de lering en de praktijken van dergelijke groepen en die van de Theosofische beweging bestaat daarin, dat het merendeel der eerstgenoemde organisaties de nadruk leggen op het belang van de successen, die men er mee bereikt, op de grote salarissen, die men er mee verdient, enz., en dat zij bereid zijn hun medemensen aan te moedigen gedachtekracht te benutten om te verkrijgen ‚wat zij verlangen'; terwijl de theosofische techniek gegrond is op het denkbeeld, dat wij nog weinig weten van wat werkelijk goed of niet goed voor ons is in dit leven, en dat het eerste wat men doen moet met kennis omtrent de macht, die in het menselijk denken is opgesloten, is het denkvermogen zò te oefenen, dat het beter leert onderscheiden wat daarbij al of niet van werkelijke waarde is.

De wet van Karma verklaart, hoe elkeen verantwoordelijk is voor zijn eigen karakter, gewoonten en omgeving, welke veroorzaakt zijn door eigen daden, gedachten en gevoelens in het verleden. Velen, die dit aanvaarden, wensen direct een aanvang te maken met veranderingen ten goede; en in de Theosofische leringen wordt de nadruk gelegd op de betekenis in dit verband met het karakter. Wat de mens *is*, brengt hem ten slotte geluk of smart, gelegenheden of belemmeringen. Hij kan zijn gezondheid door autosuggestie verbeteren; hij kan zelfs rijkdom verkrijgen, als hij daarin belang stelt; hij kan een belangrijk persoon worden, als hij naar het gunstig oordeel van anderen streeft; maar dit zijn dingen ‚die maar voor één leven gelden', en de wijze mens leert spoedig, dat andere dingen meer blijvende waarde hebben en grotere voldoening geven. Gezondheid en algemeen welzijn, welke

voortkomen uit innerlijke harmonie, blijven gehandhaafd, ook zonder dat men er voortdurend aandacht aan schenkt.

Wanneer men de grote macht der gedachte bewust wil gaan gebruiken, waarmee moet men dan beginnen? Er zijn vele uitstekende boeken over dit onderwerp, waarvan enkele aan het slot van dit hoofdstuk zijn vermeld. Hier zal slechts een schets van de techniek worden gegeven.

Zij wordt gewoonlijk in vier stadia verdeeld, ofschoon sommige boeken er drie vermelden en andere vijf of zelfs zeven.

(1) Het eerste, wat nodig is, is er zich van bewust te worden hoe onze eigen gedachten feitelijk werken. Dit betekent dat wij onszelf waarnemen, gebruikelijke reacties tegengaan en aldus nieuwe ondervindingen opdoen, en zo eerlijk mogelijk tegenover de gevolgen van zulke ondervindingen staan. Het is in het bijzonder van belang de invloed van persoonlijke gevoelens op het denken na te gaan, zowel wat onszelf als anderen betreft, aangezien gedachten en gevoelens in elkaar grijpen, en het persoonlijk denken gewoonlijk zozeer door het gevoel wordt beïnvloed, dat het zelden onpersoonlijk of nauwkeurig is. Vele aanwijzingen bij de toepassing van dit onderzoek zullen in de betr. literatuur gevonden worden. Het eist enige moed — soms heel veel — om niet alleen deze experimenten uit te voeren, maar het resultaat eerlijk onder de ogen te zien, en te erkennen dat men in de ene of andere hoedanigheid, die gewenst is, te kort schiet, en dat het gemis ervan het eigen geluk en het nut voor anderen verhindert. Dit is het stadium, waarin men de weg schoonmaakt en ervan bewust wordt wat men moet opbouwen, waaraan men het meeste

behoefte heeft. Het kan erg pijnlijk zijn, maar het is nodig. Men kan een nieuw gebouw niet veilig oprichten, voordat de fundering is onderzocht: deze moet soms zelfs hernieuwd worden.

(2) Het volgende stadium bestaat daarin, dat men een eigenschap uitkiest, die bepaald nodig is, en deze door dagelijkse oefening in zichzelf begint aan te kweken. De keuze is niet altijd gemakkelijk. Iets goeds komt voort uit de beoefening van welke deugd ook, maar het is doeltreffender met één bezig te zijn, die onmiddellijk ongewenste karaktertrekken zal tegengaan. De ware tegenstelling van verlegenheid b.v. is vermoedelijk zichzelf vergeten, ofschoon sommigen moed zouden willen aankweken. Als er een diepe vrees voor het leven en de onvoorziene dingen is, met als gevolg zenuwachtige aanwensels, enz., dan worden dikwijls diepe ademhaling, en verzekeringen over Gods schoonheid en goedheid aanbevolen, maar tenzij de oorzaak van de angst of zenuwachtigheid wordt begrepen, kunnen zulke verzekeringen alleen maar een onecht bouwsel oprichten, dat in nood uiteenvalt. Men zegt, dat voortgezette meditaties over broederlijke liefde en een voortdurende uiting van goede wil in alle verhoudingen vrees zal uitbannen. De poging zal zeker helpen. Indien vriendelijkheid en geduld ontbreken, zal het ook in die gevallen de moeite waard zijn de eigenschap te vinden, die in elk dezer gevallen het krachtigste de neigingen verzwakt, die men wenst weg te werken.

(3) Het derde stadium is tweevoudig. Het bestaat in studie of meditatie, verbonden met regelmatige oefening in het dagelijks leven in de eigenschappen, waarover men mediteert. Leerboeken geven een menigte aanwijzingen betreffende methoden

om in het denken, in de dagelijkse meditatie, een helder en aanlokkelijk beeld van de gewenste deugd te vormen. Dit heeft echter weinig nut, tenzij men gedurende de rest van de dag diezelfde deugd probeert uit te drukken in gevoelens en in daden. Dit stadium eist vooruitgang en is een toets of de betrokkene er al of niet in zal slagen zijn gedachten te leren beheersen. Velen houden op met de poging na korten tijd, omdat zij geen directe resultaten zien. Zij, die volhouden, zullen merken dat de eerste pogingen om anders te leven, het meest ontmoedigen, want al komt er soms, bijna onmiddellijk, een snelle reactie, die moed geeft, zo komen de oude moeilijkheden toch daarna terug, erger dan ooit. Toch is dit een goed teken. Het toont, dat men zich nu bewust is van de mislukking, ook al is ze niet beheerst. Bij verdere volharding zal ten slotte verbetering volgen; soms zal men zijn oude gewoonten meester worden, al is het waarschijnlijk dat ze nog lange tijd nu en dan het hoofd opsteken.

Al mogen de vroegere fouten zich nog hardnekkig vertonen, ze verzwakken toch langzamerhand, en andere denkwijzen en gevoelens nemen hun plaats in. Diep gewortelde gewoonten, zoals zielsangsten, sterk critisch denken en bepaalde soorten van overgevoeligheid zullen waarschijnlijk niet in één leven volledig kunnen worden uitgeroeid. Misschien zijn zij vele levens achtereen in de persoonlijke aard ingeplant, en het is verwonderlijk, dat zij zo snel en gemakkelijk kunnen worden veranderd, als werkelijk mogelijk blijkt. Men moet zich tevreden stellen met ze langzamerhand te laten uitsterven, zonder daarbij pogingen in de tegengestelde richting te verslappen. Voortdurende pogingen langs nieuwe wegen van denken en

gedrag brengen ten slotte vrijheid. De hoofdzaak is een hoge standaard van volmaking, en volharding, en deze laatste kan men gemakkelijker handhaven, wanneer de theorie, die aan de praktijk ten grondslag ligt, duidelijk begrepen wordt.

(4) Meditatie is de dagelijkse oefening in het denken aan een construktief ideaal. Zij verandert het karakter allereerst door het denken tot rust en kalmte te brengen. Maar langzamerhand zal ze de trillingsaard van de gehele persoonlijke geaardheid veranderen, want ze brengt ook daar grotere rust en evenwicht. Verschillende methoden om het denken tot rust te brengen worden aanbevolen. (Zie de hierachter aanbevolen boeken). Het doel is voorbijtrekkende beelden, opgewekt door uiterlijke gebeurtenissen, uit te schakelen, zodat het denken opzettelijk stilgezet, en ontvankelijk gericht kan worden, als een spiegel met een helder oppervlak, naar de innerlijke wereld van het ideale, het ware, het schone. Wanneer men in gedachten verwijlt bij ware en scheppende idealen, ze overdenkt en in het dagelijkse leven tot uitdrukking tracht te brengen, kan men een kunstenaar in het leven zelf worden, iemand die iets van de schoonheid en de werkelijkheid in het gewone leven weet uit te drukken.

Er zijn daarbij gevaren, evenals bij alle andere wijzen van training voor bijzonder werk. Er is het gevaar van gekunsteldheid, waarbij men een oppervlakkig beeld vormt van wat men zou willen zijn, maar dat men niet beleeft. Er bestaat het gevaar, dat men alleen belangstelt in zichzelf, of dat men zijn grotere beheersing der gedachten voor eigen belang bezigt, in plaats van voor de dienst van anderen. De voornaamste oorzaken, dat men er niet in slaagt zichzelf radicaal te ver-

anderen en dat men geen vreugde vindt in zulke oefeningen, zijn: allereerst, het in gebreke blijven om de oefeningen voort te zetten, nadat de eerste belangstelling is weggevaagd en de oefeningen een ‚plicht' zijn geworden; en, ten tweede, het te kort schieten in de waardering van de noodzakelijke factoren, die de eenvoudige techniek met zich brengt. Er kan b.v. geen voldoend helder of konstruktief doel voor ogen staan, zodat de poging voldoende aandrijfkracht mist; of de keuze van stof voor het dagelijks denken kan grillig of ongeschikt zijn. Geen belangrijke verandering van karakter zal b.v. volgen op een meditatie over rozen, hoe schoon de opgebouwde gedachtebeelden ook mogen zijn. Evenzo kan een onbetrouwbaar persoon, die meer over moed dan over eerlijkheid mediteert, wel wat moediger worden, maar hij zal onbetrouwbaar blijven.

Het bovenstaande is een kleine schets van een hoogst belangrijk onderwerp. Het vestigt alleen de aandacht op een veld van nuttige studie en experiment. Het is de moeite waard om bewuste gedachte-beheersing te ontwikkelen, zoals wij hebben aangegeven, om het karakter te verbeteren met alles, wat hieronder begrepen is. Wanneer enig onderscheidingsvermogen ontwikkeld is, kan de kracht worden gebruikt om zieken te helpen, zwakken te beschermen, evenals degenen, wie onrecht is aangedaan. Ten slotte stelt gedachtebeheersing de geest in staat om de beelden in het goddelijke denkvermogen duidelijker weer te geven en ze aldus dichter bij deze wereld te brengen. Het eerste, wat nodig is, is zich bewust te worden van de bestaande gewoonten van het denken; en daarna het denken tot rust te brengen en de gedachten van binnenuit leiding te geven.

Het denkvermogen wordt dan, in plaats dat het persoonlijk verwrongen mentale beelden van de natuur en het menselijk leven maakt, zuiver, en waarheid en juiste verhoudingen kunnen worden ontwaard en het vermogen tot helder inzicht wordt verworven. Deze eigenschappen kunnen worden gebruikt om anderen te helpen.

Lectuur voor verdere studie:

A. Besant, Gedachtekracht
J. I. Wedgwood, Meditation for beginners
Clara Codd, Thought — the Creator

Hoofdstuk IX

DE THEOSOFISCHE VERENIGING EN HAAR WERK

GEZEGD wordt dat gedurende de afgelopen vijf honderd jaren het innerlijk Bestuur der wereld tegen het einde van elke eeuw personen of speciale groepen tot de mensheid heeft gezonden om de leringen te verspreiden, waaraan die bijzondere periode in het ontwikkelingsstelsel het meeste behoefte had. Als wij terugzien, kunnen wij deze bewegingen nagaan: de leringen der Alchemisten en Rozekruisers in de 15e eeuw; de Renaissance in de 16e eeuw; wetenschappelijke initiatieven, die het standpunt der wetenschap wijzigden, in de 17e eeuw; wijsgerig humanisme in de 18e eeuw; en in de 19e eeuw de toenemende belangstelling in de Oosterse wijsbegeerte, die tot een hoogtepunt kwam bij de stichting van de Theosofische Vereniging. Deze bewegingen worden geacht niet toevallige ontwikkeling te zijn geweest, maar weloverwogen bedacht te zijn. Elk dezer bewegingen speelde een rol in de ontplooiing van het menselijke bewustzijn gedurende een bijzondere periode en stond onder de leiding van één of meer leden van de Hiërarchie.

De bedoeling van de laatste dezer bewegingen, de Theosofische Vereniging, was om de toenemende materialistische gedachtegang in de wereld tegen te gaan. Dit moest worden volbracht door mensen bijeen te brengen om de oude wijsheid te bestuderen. Zij moesten zelf de innerlijke natuurwetten onderzoeken en het geleerde in het

dagelijkse leven toepassen, en zo aan het Westen een nieuw bewijs leveren van de werkelijkheid der ongeziene werelden. Een dergelijke vereniging van mensen zou onvermijdelijk de geestelijke aard van de mens als grondslag van een alomvattende menselijke broederschap bekrachtigen. Een ander onderwerp, met dezelfde doelstelling, was dat deze vereniging een vergelijkende studiemethode zou volgen, die nog zeer weinig erkend was, en op de waarde daarvan de nadruk zou leggen waardoor de waarheid in godsdiensten, wijsbegeerten en wetenschappelijke leringen, evenals in mythen en volksgewoonten, zou kunnen worden uitgevorst en aangetoond, dat zij verschillende kanten van één groot geheel waren. De vergelijkende studiemethode vereist het gebruik van een hoger of subtieler element in het denken. Het hoger denkvermogen is synthetisch en verenigend, in vergelijking met het twistzieke, analytische denkvermogen, dat bij het gewone objectieve denken gebezigd wordt en bij de handeling scheidend te werk gaat.

Het was van belang om aldus het hogere denken van de mens tegen het einde van de 19e eeuw in actie te brengen, want de cylische wet zou een grote verandering in het menselijk bewustzijn teweeg brengen, en een nieuw rastype moest worden ontwikkeld. Twee Meesters, die bekend staan als Meester Morya en Meester Koet Hoemi, vrienden, die gedurende vele levens hebben samengewerkt, hadden de zorg voor dit nieuwe type, dat een nieuw *wortelras* wordt genoemd. [1]) Deze

[1]) De mensheid op onze aarde heeft vijf van dergelijke rassen ontwikkeld. Voor de beide eerste bestaan geen bewijzen, omdat de gebezigde lichamen minder vast waren dan de tegenwoordige, en geen sporen nalieten. Mensen

beide Meesters aanvaardden, gedeeltelijk om bovenstaande redenen en gedeeltelijk om een oefeningsterrein voor het nieuwe rastype voor te bereiden, de zware verantwoordelijkheid om in het Westen een vereniging te stichten, welke de tot dusver verborgen leringen der Mysteriescholen, die vroeger in Egypte, Griekenland en elders als Theosofie, de Goddelijke Wijsheid, bekend stonden, openlijk zou verkondigen.

Met het oog hierop waren verscheidene toegewijde leerlingen van de Meesters reeds geïncarneerd, en onder hen Helena Petrovna Blavatsky en Henry Steel Olcott. Mevr. Blavatsky ging naar Tibet en werd daar zorgvuldig voorbereid, en vervolgens naar het Westen uitgezonden om Colonel Olcott te ontmoeten, met wie zij onder leiding van dezelfde Meesters in vroegere levens had samengewerkt. Zij kwamen in de Verenigde Staten tezamen, schijnbaar toevallig, gedurende een onderzoek naar spiritualistische verschijnselen, die destijds de wereld in beroering brachten. Zij werkten daar samen, en de Theosofische Vereniging werd door hen in New York City gesticht op 17 november 1875.

Mevrouw Blavatsky was een Russische dame van hoge rang, wier leven zeer avontuurlijk, met

van het derde wortelras, het Lemurische genaamd, hadden grote krachtige lichamen en een donkere huidskleur. De Australiërs zijn overblijfsels van dit type. Het vierde wortelras, het Atlantische, heeft een gele, rode of bruine huidskleur en omvat in aantal een groot deel van de mensheid. Het vijfde wortelras, het blanke, nadert het toppunt van zijn invloed en heeft grote mogelijkheden in het vooruitzicht. Het zesde is een nieuw type, dat in verschillende delen der wereld sporadisch begint te verschijnen. Zij, die er toe behoren, zijn groot, hebben mooi haar, wijd uiteen geplaatste ogen, en hebben een onpersoonlijke en idealistische kijk op het leven.

veel reizen, was verlopen; Col. Olcott was een advocaat en schrijver, die in het Amerikaanse leger had gediend, waarin hij officier bij de inlichtingendienst van de regering was geweest. Gedurende de eerste tien jaren van het bestaan van de Vereniging brachten de beide stichters het hoofdkwartier van de beweging van New York over naar Bombay, en vandaar naar Madras, waar zij een deel van het tegenwoordige hoofdkwartier, aan de Adyar rivier, waar deze in de Golf van Bengalen uitmondt, aankochten. Zij gaven lezingen, stichtten het maandblad van de Vereniging, *The Theosophist,* schreven boeken en reisden in de wereld rond. Zij wekten belangstelling voor de studie van de verborgen natuurwetten, de vergelijkende studie der godsdiensten, de studie van wijsbegeerte en wetenschap, en bespraken de oude leringen, die als Theosofie bekend staan.

Deze eerste tien jaren waren in sommige opzichten de meest interressante periode in het leven van de Vereniging, want Mevr. Blavatsky was begiftigd met buitengewone vermogens, die zij vanwege de geestesgesteldheid in de wereld voor een korte tijd openlijk mocht tonen. In die tijd demonstreerde zij haar kennis van ongewone kanten van het leven door bewust en opzettelijk verschijnselen voort te brengen, zoals materialisaties, astrale tonen enz. Deze verschijnselen werden door vele mannen der wetenschap onderzocht, met name door Mr. (later Sir) William Crookes en andere leden van de pasgevormde Society for Psychical Research (Vereniging voor Parapsychologie). Maar in 1884 werd een beschuldiging van bedrog tegen haar ingebracht; deze was, naar het scheen, zo goed gefundeerd, dat zekere Mr. R. Hodgson van genoemde Vereniging naar India

werd uitgezonden voor een onderzoek. Ofschoon hij later in zijn leven, na veel meer ervaring, er toe kwam om vele dergelijke verschijnselen als echt te erkennen, waren zij toen voor hem ongelooflijk, en zijn rapport was ongunstig. Zij, die Mevr. Blavatsky persoonlijk kenden, konden alleen maar lachen om het denkbeeld, dat zij een bedriegster zou zijn; zij twijfelden nimmer aan haar onkreukbaarheid. Maar velen waren niet zo gelukkig en bedankten voor de Vereniging.

Er was grote beroering, want Mevr. Blavatsky was belangrijk nieuws voor de bladen, zowel in het Oosten als in het Westen, geweest. Zij leed hevig en verliet India ter wille van haar gezondheid. Colonel Olcott volhardde, gaf overal in de wereld lezingen, terwijl Mevr. Blavatsky in Europa woonde en werkte, door boeken te schrijven en leerlingen te trainen. De goede naam van de beweging werd langzamerhand hersteld, maar vanaf die tijd werden psychische verschijnselen, die zo gemakkelijk konden worden misverstaan en verkeerd uitgelegd, in het openbaar niet langer toegestaan. In plaats daarvan werd de nadruk gelegd op de fundamentele leringen, en werd een poging gedaan om in alle vertakkingen van godsdiensten de geestelijke zijde weer op te wekken. In de tweede periode van tien jaren, tot ongeveer 1895, breidde de Vereniging zich uit van Japan tot Australië, van Ierland tot de Philippijnen. Ook kwam daarin de uitgave van Mevr. Blavatsky's grootste werk, *De Geheime Leer,* tot stand. Zij stierf in 1891 en Mevr. Besant trad tot de beweging toe.

In 1893 ging Mevr. Besant naar India. Na de dood van Col. Olcott in 1907 werd zij in zijn plaats tot Presidente gekozen. Zij was al algemeen

bekend als een onbevreesde denker en spreekster; zij was lange tijd werkzaam bij de totstandkoming van sociale hervormingen als één van de oudste leden van de Fabian Society in Londen; en zij bracht van vroegere incarnaties sterke, welbeproefde schakels met de Meesters mede, aan Wier onmiddellijke dienst zij zich opnieuw wijdde met karakteristieke éénpuntigheid. Zij had verscheidene voortreffelijke leerlingen, Oosterse en Westerse, als haar medewerkers en spoedig maakte zij haar eigen occulte vermogens weer werkzaam. Zij werd gesteund door C. W. Leadbeater, een merkwaardige ziener, en één harer medewerkers in vele vroegere levens.

Verdere bijzonderheden over de geschiedenis der Vereniging kunnen worden gelezen in de aan het slot van dit hoofdstuk opgesomde boeken. In het Oosten was de Vereniging in hoofdzaak oorzaak van een grote en verreikende wederopleving van de esoterische uitlegging der voornaamste geloofsvormen, die verkwijnden door gemis aan inspiratie. Zij spoorde aan tot godsdienstige verdraagzaamheid en tot een wetenschappelijk inzicht in de praktijken van yoga. Mevr. Besant werkte voor Home Rule in India, voor opvoeding van de Indische bevolking naar Indische methoden, en in het Westen inspireerde zij de vorming van verschillende internationale organisaties. Zij sloot zich aan bij, en gaf enorme uitbreiding aan, een maçonnieke organisatie, welke bekend staat als de internationale gemengde Vrijmetselarij *(Le Droit Humain),* die vrouwen op voet van gelijkheid met mannen toelaat, en zij bevorderde de verklaring van de maçonnieke traditie op grond van de Mysterieleringen. Zij steunde de vorming van de Vrij Katholieke Kerk, een Christelijke bewe-

ging met ruime verdraagzaamheid ten opzichte van geloofsverschillen, maar die het volledige ceremonieel van het Katholieke Christendom gebruikt. Eveneens gaf zij een belangrijke stoot tot de stichting van de Gemeenschap voor een nieuwe opvoeding (New Education Fellowship), een over de gehele wereld verspreide beweging, die sindsdien enorm veel werk heeft verricht ten bate van nieuwe methoden van opvoeding en internationale kultuur. Telkens weer spoorde zij theosofische bestudeerders aan tot speurwerk, zodat er altijd mensen zouden zijn, die van binnenuit zouden kunnen getuigen van de waarheid der occulte traditie.

Tussen 1910 en 1930 kwam Mr. Krishnamurti op de voorgrond. Als kind was hij de pupil van Mevr. Besant geweest, en in verband met hem was er een rechtszaak, die grote aandacht trok en ten slotte door de hoogste Engelse autoriteit, de Privy Council ten gunste van Mevr. Besant beslist werd. Mr. Krishnamurti was een buitengewone persoonlijkheid; velen verwachtten van hem in vol vertrouwen, dat hij een kanaal voor een grote uitstorting van geestelijke inspiratie zou worden. Toen hij in het openbaar begon op te treden, niet lang na 1925, verbrak hij zijn verband met de Theosofische beweging, en betwistte de waarde van alle organisaties voor geestelijke doeleinden. Twijfel en disputen volgden, en wederom bedankten vele leden. Dr. Besant — haar eredoctoraat was haar gegeven door het Central Hindu College, dat zij had helpen stichten — ging achteruit in gezondheid, en het ledental van de Vereniging daalde van het hoogtepunt van 45.000 leden tot ongeveer 33.000 in 1939. Er zal veel meer tijd nodig zijn, dan tot nu toe, om een

oordeel uit te spreken over de uiteindelijke betekenis van Mr. Krishnamurti's werk.

Na de dood van Dr. Besant in 1933, werd Dr. George Arundale President; twaalf jaren vervulde hij die functie. Na zijn overlijden werd Mr. C. Jinarâjadâsa als zodanig verkozen. Beiden hebben de Vereniging trouw gediend onder Dr. Besant's leiding. Elk van beide zette het werk voort volgens dezelfde methoden — door het bezoek van vele landen, het geven van voordrachten, het schrijven van boeken, door hervormingen op opvoedkundig en sociaal terrein overal aan te moedigen en door het leggen van ruime internationale kontakten. Mrs. Arundale (Srimati Rukmini Devi) heeft een centrum van Indische en internationale kultuur (Kalakshetra, de Kunstschool) nabij het Adyar-hoofdkwartier der Vereniging gevestigd, en wijlen Dr Maria Montessori, aan wie Dr. Arundale een schuilplaats in Adyar bood tussen 1939 en 1945, was nauw verbonden met dit internationale opvoedingswerk.

De organisatie van de Vereniging is vrijwel onveranderd gebleven sinds de eerste tijden. Plaatselijke groepen worden Loges genoemd en bestaan uit zeven of meer leden. De Loges regelen hun zaken zelfstandig, maar wanneer in hetzelfde land zeven of meer Loges bestaan, vormen zij gewoonlijk een nationale Afdeling. Er zijn thans 52 Afdelingen, waarvan de meeste na de oorlog weer actief zijn. Het ledental neemt sinds de oorlog weer toe.

De Afdelingen zijn binnen hun territoir eveneens zelfstandig, behalve dat hun statuten in overeenstemming moeten zijn met de statuten der internationale Vereniging. Het Bestuur van de gehele Vereniging is toevertrouwd aan haar functionarissen en aan de Algemene Raad (General Council), die gewoonlijk eenmaal per jaar in India bijeenkomt. Deze Raad bestaat uit: 1) de President en enkele andere internationale ambtenaren; 2) de algemene Secretarissen van alle Afdelingen, die gewoonlijk door de leden der Afdelingen worden gekozen en van tijd tot tijd wisselen, en 3) 5-10 algemene leden, die door de Raad zelf gekozen worden. Aangezien vele algemene Secretarissen niet ieder jaar naar India kunnen gaan, wordt over belangrijke zaken in zulk een geval schriftelijk, of bij volmacht door een ander lid van de Raad gestemd. De President en enkele door de Raad gekozen bestuursleden behandelen bijzonderheden en de administratie.

De drie doeleinden der Theosofische Vereniging zijn vastgelegd in een acte, gedateerd 3 April 1905, waarbij de Theosofische Vereniging in India officieel erkend is. Enkele officiele verklaringen betreffende de volledige vrijheid van geloof, het zoeken en streven naar waarheid, en het tonen van verdraagzaamheid zijn door de Algemene Raad opgesteld en in een aanhangsel van dit boekje afgedrukt. Aanvaarding van de drie doeleinden is het enige, wat van de leden der Vereniging verwacht wordt. Verdraagzaamheid is hun wachtwoord, waarheid hun doel.

Het is moeilijk in gedachten terug te gaan tot de opvattingen der wereld van 1875 en na te gaan hoe de opvattingen sindsdien veranderd zijn. Denkbeelden, die deze Vereniging alleen toen in overweging gaf, zijn thans in wijde kring verspreid. Vele organisaties onderrichten nu de oude waarheden; sommige dezer hebben zich afgescheiden van de oorspronkelijke theosofische beweging, andere zijn voortgekomen uit gelijkge-

richte bronnen. Heeft de Theosofische Vereniging thans nog een bijzondere reden voor haar bestaan?

De strikte verdraagzaamheid van de Theosofische Vereniging in Adyar is nog uniek en weerspiegelt de verwezenlijking van eenheid, die de grondslag vormt van het werk der Hiërarchie. Niemand wordt aangevallen, niemand uitgesloten, iedereen kan tot de Vereniging toetreden en bijeenkomsten bijwonen, indien hij bereid is jegens anderen dezelfde verdraagzaamheid te betonen, als hijzelf ontvangt.

Het werk van de Vereniging heden ten dage kan als volgt worden samengevat: (1) de beoefening van een alomvattende broederschap (eerste doeleinde), en de vorming daarbij van een levende kern van hen, die de geestelijke eenheid van alle mensen als een grondslag van de maatschappij erkennen; en (2) de voortgezette studie en verspreiding van de waarheden der oude Wijsheid (tweede en derde doeleinde), om daarmede aan anderen en de maatschappij een besef van het doel van, en leiding in het leven terug te brengen.

De erkenning van de mens als geestelijk wezen en zijn inwezenlijke eenheid met al zijn medemensen zal de grondtoon van de beschaving van het nieuwe wortelras worden, dat in het begin van dit hoofdstuk werd vermeld. Daarom helpen diegenen, die de leringen van de Vereniging bestuderen en in praktijk brengen, in de vorming, hier en daar, van een nieuwe wereldeenheid — de enige permanente oplossing voor de moeilijkheden van de huidige wereld. Zij bereiden zich ook voor om deel te nemen in de volgende grote ondernemingen onder de mensen, namelijk die,

waarbij, binnen enige eeuwen, een nieuw type van wereldbeschaving zal worden gegrondvest, waarin tenminste een deel van 's mensen volhardende droom van de praktijk van een broederschap der mensen hier op aarde zal worden verwezenlijkt.

Lectuur voor verdere studie:

J. Ransom, A short history of the Theosophical Society
A. Besant, The Theosophical Society and the Occult Hierarchy
H. S. Olcott, Oude Dagboekbladen, delen I-VI

AANHANGSEL

DE THEOSOFISCHE VERENIGING

DE Theosofische Vereniging is een over de gehele wereld verspreide internationale organisatie, die op 17 november 1875 te New York werd gesticht en later in India — waar het hoofdkwartier gevestigd is te Adyar, Madras — rechtspersoonlijkheid kreeg.

Het is een onsectarische vereniging, bestaande uit zoekers naar waarheid, die trachten de broederschap te bevorderen en de mensheid te dienen. De doeleinden zijn:

1. Het vormen van een kern van de Universele Broederschap der mensheid, zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of kleur.
2. Het aanmoedigen van de vergelijkende studie der godsdiensten en de studie van wijsbegeerte en wetenschap.
3. Het onderzoeken van onverklaarde natuurwetten en van de latente vermogens in de mens.

De Theosofische Vereniging bestaat uit leden, die tot verschillende godsdiensten in de wereld behoren of tot geen enkele; die verenigd zijn door hun aanvaarding van de doeleinden der Vereniging; door hun wens om godsdienstige antagonismen op te heffen en mensen van goeden wille, welke hun geloofsopvattingen ook mogen zijn, samen te brengen en door hun verlangen om religieuse waarheden te bestuderen en de resultaten van hun studie met anderen te delen. Hun band

is niet het belijden van een gemeenschappelijk geloof, maar een gemeenschappelijk zoeken en streven naar Waarheid. Zij stellen zich op het standpunt dat Waarheid moet worden gezocht door studie, door nadenken, door een zuivere en reine levenswijze, door een toewijding aan hoge idealen; en zij beschouwen de Waarheid als een beloning waarnaar men streven moet, en niet als een dogma, dat op autoritaire wijze wordt opgelegd. Zij zijn van mening dat geloof het resultaat moet zijn van individuele studie of intuïtie en niet er aan vooraf moet gaan; en dat het moet steunen op kennis, niet op beweringen. Zij zijn verdraagzaam tegenover allen, zelfs tegenover onverdraagzamen. Zij beschouwen deze houding niet als een privilege dat zij uitdelen, maar als een plicht welke zij volvoeren. Zij streven er naar onwetendheid te verdrijven en niet om de mensen er voor te straffen. Zij zien elke godsdienst als een uitdrukking van de Goddelijke Wijsheid en geven er de voorkeur aan haar te bestuderen in plaats van haar te veroordelen, haar in praktijk te brengen in plaats van volgelingen te maken. Vrede is hun leuze, zoals Waarheid hun doel is.

Theosofie is een verzameling van waarheden welke de basis vormt van alle godsdiensten, en welke niet als het uitsluitend bezit van enige religie kan worden beschouwd. Zij biedt een filosofie aan welke het leven begrijpelijk maakt, en welke aantoont dat zijn evolutie door rechtvaardigheid en liefde wordt geleid. Zij beschouwt de dood in zijn juiste licht, n.l. als een telkens terugkerende gebeurtenis in een eindeloos leven, waarbij steeds weer de poort tot een voller en glorieuser bestaan wordt geopend. Zij herstelt voor de wereld de Wetenschap van de Geest, waarbij de

mens wordt geleerd de Geest als zijn ware zelf en het verstand en het lichaam als zijn dienaren te kennen. Zij werpt licht op de Heilige Schriften en de leringen der godsdiensten door hun verborgen betekenis te ontsluieren, en deze te rechtvaardigen tegenover het oordeel van het intellect, zoals zij ook altijd gerechtvaardigd zijn in de ogen der intuïtie.

Leden der Theosofische Vereniging bestuderen deze waarheden, en Theosofen doen hun best om er naar te leven. Ieder die bereid is te studeren, verdraagzaam te zijn. hoge idealen na te streven, met volharding te werken, is welkom als lid. En het zal van het lid zelf afhangen een waar Theosoof te worden.

THEOSOFISCHE
BIBLIOTHEEK
Tolstraat 154 Amsterdam

– 3 JAN. 2012

ADELAIDE GARDNER, B.A. / INLEIDENDE STUDIES IN THEOSOFIE

2

ADELAIDE GARDNER, B.A.

INLEIDENDE STUDIES IN THEOSOFIE

UITGEVERIJ
DER THEOSOFISCHE VERENIGING
NED. AFD.